

KAPITEL 13 ÅRSKURS 1-2

13.1 Övergången från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen och uppdraget i årskurs 1–2

Utöver de gemensamma uppgifterna har varje årskurshelhet i den grundläggande utbildningen sitt särskilda uppdrag. Uppdraget förutsätter att elevernas ålder och utvecklingsnivå beaktas och att undervisningen planeras så att övergångarna löper smidigt och tryggt.

Övergången mellan förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen

Barnets övergång från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen förutsätter systematiskt samarbete mellan personalen i förskolan och personalen i nybörjarundervisningen. Man behöver känna till varandras lärmiljöer, verksamhetsätt och styrdokument. Det är viktigt att samarbeta med hemmen och att bygga upp ett ömsesidigt förtroende. Varje barns situation, förutsättningar för lärande och behov ska beaktas. Barns eventuella behov av stöd för lärande och skolgång ska tryggas vid skolstarten och man ska också utreda behov och möjligheter för barnen att delta i morgon- och eftermiddagsverksamhet och klubbverksamhet. Barnen ska uppmuntras att vara stolta över de färdigheter de fått under tiden i förskolan. De ska spöras att ansluta sig till den nya gruppen och att samverka med de vuxna som de möter i den nya miljön.

Årskurs 1–2: Att utvecklas till skolelev

Undervisningen i årskurserna 1–2 ska ta hänsyn till de färdigheter som eleverna tillägnat sig i förskoleundervisningen och tidigare inom småbarnspedagogiken. Det särskilda uppdraget i årskurserna 1–2 är att ge eleverna förutsättningar att utveckla en positiv bild av sig själva som lärande individer och skolelever samt färdigheter för fortsatt arbete och lärande. I början av den grundläggande utbildningen är det särskilt viktigt att man följer med varje elevs lärande så att man kan garantera att eleven har förutsättningar att göra framsteg i sina studier.

Det är viktigt att varje elev får uppmuntrande respons och möjlighet att känna glädje över att lära sig och av att lyckas. Eleverna ska uppmuntras att föra fram sina intressen och att bli intresserade av nya fenomen. Undervisningen ska vara tillräckligt utmanande med tanke på varje elevs behov. Mobbning och diskriminerande beteende ska inte tillåtas i skolan. Eleverna ska uppmuntras att arbeta tillsammans, att ta egna initiativ och att ta ansvar för sina skoluppgifter. Särskild vikt ska fästas vid att utveckla elevernas språkliga, sociala och motoriska färdigheter och varje elevs individuella utveckling och minnesförmåga. Målet är att upptäcka svårigheter gällande utvecklingen och lärandet i ett tidigt skede och att ge stöd i rätt tid. Arbetssätten ska vara åskådliga och konkreta och präglas av lek och spel, fantasi och berättelser. Tillsammans med hemmen ska man stödja eleverna vid skolstarten och i att utvecklas till skolelever.

I årskurserna 1-2 blir förskoleundervisningens lärområden till läroämnen men undervisningen kan fortsättningsvis i huvudsak vara helhetsskapande. Elevernas initiativförmåga, förmåga att arbeta tillsammans och förstå samband mellan olika företeelser stärks genom att man förverkligar olika mångvetenskapliga lärområden enligt kapitel 4. Då uppstår också fler tillfällen till samarbete såväl med förskoleundervisningen som med de högre årskurserna.

V A S A .
V A S A .

Intern anvisning 2018 för småbarnsfostran och grundläggande utbildning

(Uppdaterad 11.9.2018)

Barnets väg från förskola till grundläggande utbildning

Ett så kallat **minimisamarbete mellan förskolan och grundläggande utbildning** har fastställts, så att varje barn ska få en jämnlik, god skolstart oberoende av bostadsområde eller personal.

Augusti – September

- ◊ Om inte läraren bestämts på våren, går man igenom de pedagogiska blanketterna som sänts till skolan, klassläraren kontaktar förskolan
- ◊ Skolor som emottagit enstaka barn kontaktas först per e-post och ett gemensamt handlingsätt överenskomms, ifall det inte är möjligt att träffas
- ◊ Klassläraren (åk 1) och vårens förskolelärare träffas före slutet av januari, förskoleläraren kontaktar skolan
 - samtal kring frågor som läraren har och respons om skolstarten till förskoleläraren
- ◊ Gemensam samarbetsplan för skola och närdaghemmen angående samarbetet under det blivande verksamhetsåret utarbetas. Daghemsföreståndaren och skolans rektor kommer överens om hur den utarbetade planen verkställs.
Samarbetes målsättning:
 - Utbyte av idéer och god praxis, viktigt att personalen bekantar sig med varandra
 - I idébanken samlas olika samarbetsformer mellan förskolelärarna/lärarna
 - Samarbetet planeras mellan de enheter därifrån största delen av de blivande skoleleverna kommer
 - I planen ingår minst två tillfällen då förskolebarnen kan bekanta sig med skollivet/skolelever/skolbyggnaden/läraren

Oktober - November

- ◊ I områdesgrupper för förskole- och nybörjarundervisning följs skolans områdesindelningen, man kan också utnyttja mindre grupper inom området
- ◊ Antalet barn som behöver särskilt stöd bland blivande förstaklassister betraktas tillsammans med de rektorer som svarar för specialklasserna, preliminära uppgifter om barnen fås av specialbarntädgårdslärarna
- ◊ Vid behov kartläggs språkunskapsnivån i november–december bland barn som har en annan språklig eller kulturell bakgrund för att utreda skolformen/övergång till undervisning som förbereder för grundläggande utbildning (se separat anvisning på intranätet: Grunder för övergången från förskoleundervisningen till undervisningen som förbereder för den grundläggande utbildningen gällande elever med annan språklig eller kulturell bakgrund)

Januari – april

- ◊ Skoldirektören, skolpsykologen, den berörda rektorn och specialbarntädgårdsläraren går igenom barn som får intensifierat och särskilt stöd (februari-mars), hörande till den svenskspråkiga grundläggande utbildningen
- ◊ För barn som har förlängd läroplikt eller omfattas av särskilt stöd planeras skolgången tillsammans med vårdnadshavarna, barntädgårdsläraren som svarar för förskoleundervisningen, specialbarntädgårdsläraren, servicechefen för specialdagvård samt skoldirektören och vid behov med övriga sakkunniga
 - Förlängd läroplikt: skoldirektören fattar beslutet
 - Särskilt stöd: servicechef för specialdagvård fattar beslutet
- ◊ Beslut om alla skolplaceringar fattas inom den grundläggande utbildningen och rektorerna fattar beslut om elevantagning. Skoldirektören anvisar skolplats för elever som inleder den grundläggande utbildningen i Vasa övningsskola. Vasa övningsskolas rektor gör antagningsbeslut för de elever som ansökt om sekundär skolplats vid Vasa övningsskola.

- ◊ Vid behov ordnas specialundervisningens konsultation från blivande skolan för barn som hör under särskilt stöd. Förskoleläraren kontaktar skolans speciallärare. Mängden av konsultation och praxis kommer man överens om från fall till fall
- ◊ För elever som fått beslut om förlängd läroplikt vid 5 års ålder görs en ny pedagogisk utredning och ett nytt beslut om särskilt stöd inför skolstarten. Den pedagogiska utredningen görs av specialbarntädgårdslärare och beslutet om fortsatt särskilt stöd görs av skoldirektören. I beslutet om det fortsatta särskilda stödet antecknas elevens skolplats, undervisningsarrangemang och behov av stödtjänster.

April – maj

- ◊ Skolorna ordnar möjlighet åt klassläraren att besöka sina blivande elever och se dem som grupp i verksamheten, samt ta del av daghemmets pedagogik. I detta sammanhang har man även möjlighet att diskutera barnets plan för förskoleundervisningen med förskoleläraren
- ◊ Skolor som tar emot enstaka barn kontaktas först per e-post och ett gemensamt handlings sätt överenskoms, ifall det inte är möjligt att träffas
- ◊ Övergångsmötet dvs. diskussionen mellan förskoleläraren och den blivande klassläraren (åk 1), förverkligas redan i april i mån av möjlighet. Specialpersonalen är med vid behov (speciallärare, skolkurator, skolpsykolog)

Maj

- ◊ Besöksdag i skolan

DOKUMENT SOM ÖVERFÖRS TILL SKOLAN:

- ◊ Barnets plan för förskoleundervisningen och de pedagogiska dokumenten inom trestegstödet flyttas till den grundläggande utbildningen via Wilma. Till Vasa övningsskola skickas dokumenten i pappersversion
- ◊ Utlåtanden (om barnet) i original överförs inte utan tillstånd av vårdnadshavarna
 - Kopior av utlåtanden ges till vårdnadshavarna, eller förstörs
 -

Övergången mellan årskurs 2 och 3

Vid övergången är det viktigt att försäkra sig om att eleven behärskar de grundfärdigheter som förutsätts i studierna och att stärka varje elevs självförtroende som skolelev. I synnerhet ska elevernas läs- och skrivfärdigheter, matematiska färdigheter och studiefärdigheter stödjas. Det blir allt viktigare att utveckla förmågan att arbeta självständigt och i grupp och att ta ansvar för sitt lärande. Skolan ska tillsammans med hemmen stödja eleverna att lyckas i skolarbetet. Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om skolans språkprogram och om hur studierna ordnas, om de nya läroämnena som inleds i årskurs 3 och eventuella valfria eller frivilliga studier. Tillsammans ska man fundera över de krav som studierna ställer och över hur det känns att eventuellt ansluta sig till en ny grupp.

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före årskurs tre.

V A S A .
V A S A .

- fortsatt särskilt stöd -> skoldirektören senast februari
- trepartssamtal vårterminen åk 2
 - diskussion utgående från etappmålen
 - framsteg i språkliga färdigheter, särskilt
 - förmåga att fråga och lyssna

- kommunikationsfärdigheter och förmåga att uttrycka sig själv på olika sätt
 - framsteg i förmåga att arbeta, särskilt
 - förmåga att arbeta självständigt och i grupp
 - förmåga att sköta sina egna och gemensamt överenskomna uppgifter.
- planering av hurdan handledning och hurdan stöd eleven behöver från årskurs

13.2 Mångsidig kompetens i årskurs 1–2

De allmänna målen för mångsidig kompetens fastställs i kapitel 3. I det följande beskrivs de aspekter gällande målen som betonas i årskurserna 1-2.

Grunden för en mångsidig kompetens läggs under småbarnsperioden, i förskoleundervisningen och under de första åren i den grundläggande utbildningen. Målet är att eleven genom att utveckla olika kompetenser ska förbättra förutsättningarna för att lära känna och uppskatta sig själv, forma sin identitet och utveckla en hållbar livsstil. Det är viktigt att skolan redan från början erbjuder varje elev en interaktiv och uppmuntrande gemenskap, där eleven kan känna att hen blir hörd, sedd och uppskattad. Fostran till en hållbar livsstil sker främst genom att skolan föregår med gott exempel. För att främja en hållbar livsstil ska man speciellt bemöda sig om att elevernas sociala färdigheter får möjlighet att utvecklas, att eleverna får lära sig observera kulturell mångfald i närmiljön och att de får vara ute i naturen och stärka sitt förhållande till naturen.

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Arbetet ska utgå från elevernas egna erfarenheter, iakttagelser och frågor. Det ska finnas utrymme för att undra, komma till insikt, hitta och uppfinna, fantisera och känna glädje i lärandet. Eleverna ska uppmuntras att fråga och lyssna, göra noggranna iakttagelser, söka information samt att producera och utveckla idéer tillsammans med andra och presentera resultatet av arbetet. Med hjälp av för åldern lämpliga problemlösnings- och forskningsuppgifter väcks elevernas nyfikenhet och intresse för den omgivande världen och deras förmåga att strukturera, benämna och beskriva omgivningen stärks. Eleverna ska också uppmuntras att ifrågasätta sina iakttagelser och lägga märke till att information ibland kan vara motstridig och otydlig.

Eleverna ska få öva att planera och ställa upp mål för sitt eget och det gemensamma arbetet och att utvärdera arbetet. Tillsammans ska man fundera över när man lyckats i arbetet och hur man vet när man lyckats. Eleverna ska handledas i att se sina framsteg, bli varse sina styrkor som lärande individer och att känna glädje när de lyckas. Läraren ska tillsammans med eleverna fundera över eventuella val i samband med studierna och hjälpa dem att förstå betydelsen av olika alternativ.

Mångsidig motion och motoriska övningar bidrar till att utveckla tänkandet och lärandet. Utvecklingen av minnet, fantasin samt etiskt och estetiskt tänkande ska stödjas med hjälp av sagor och berättelser, spel, ramsor, sånger och lekar, olika konstformer och mångsidig kommunikation.

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Eleverna ska spurras och handledas till positiv växelverkan och samarbete. Lektioner, fester, lek, spel, måltider och samarbete i och utanför skolan erbjuder tillfällen där man kan öva sig att fungera tillsammans med många olika slags människor. Eleverna ska bemötas med respekt och man ska lära dem goda vanor och att visa vänlighet.

Eleverna ska handledas att värdesätta sin familjs och släkts traditioner och andras vanor och traditioner. I skolarbetet ska man bekanta sig med den närmaste kulturmiljön och dess kulturella mångfald. Eleverna ska också få möjlighet att bekanta sig med kulturarvet och med konst och annat kulturutbud. Eleverna ska också få erfarenheter av internationalism. Det är viktigt att fundera över hur man kan påverka sin egen miljö och dess kultur. Eleverna ska få bekanta sig med grundprinciperna i FN:s konvention om barnets rättigheter och fundera över vad dessa principer betyder i deras liv och i deras sätt att agera.

I skolarbetet ska eleverna ges möjlighet att ge uttryck för sådant som är betydelsefullt för dem själva genom att använda mångsidiga framställningssätt. Eleverna ska spurras att njuta av att deras fingerfärdighet och

andra fysiska färdigheter utvecklas och att öva sig i att uppträda på olika sätt. Fantasin, uppfinningsrikedomen och uttrycksförmågan utvecklas genom bland annat lek, äventyr, musik, drama, berättande, mediepresentationer och visuella uttryck samt genom handens arbete.

Vardagskompetens (K3)

Skolstarten förutsätter en ny slags förmåga att ta hand om sig själv och bli mera självständig. Till skolarbetet hör att eleverna i klassen och i skolan ska sköta ansvarsuppgifter som lämpar sig för deras ålder. Betydelsen av gemensamma spelregler, goda vanor och uppmuntrande respons ökar. Eleverna ska lära sig att uppfatta tids- och rumsbegrepp och deras betydelse i praktiken. De ska öva sig att identifiera och uttrycka sina känslor och att utveckla emotionell kompetens till exempel med hjälp av lek och drama.

I skolan ska eleverna få lära sig grundläggande fakta om vad som främjar det egna och det gemensamma välbefinnandet, tryggheten och en god vardag. Det är viktigt att eleverna lär sig att röra sig självständigt och tryggt i närmiljön, att de använder säkerhets- och skyddsutrustning och förkovrar sina kunskaper och färdigheter som fotgängare och cyklister. De ska också få öva sig i hur man ska agera i olika riskfyllda situationer och hur man ska söka hjälp. Läraren ska tillsammans med eleverna undersöka teknik i vardagen och hur den används i olika situationer samt lära sig använda teknisk utrustning på ett tryggt sätt. Elevernas konsumtionsvanor ska diskuteras och de ska lära sig att förhålla sig kritiskt till reklam och medier. Eleverna ska också ges möjlighet att fundera över hur de kan påverka sin egen användning av pengar. Eleverna ska vägledas till kritiska konsumtionsvanor och till att fundera över vad sparsamhet, måttlighet och miljötänkande innebär för konsumentens val och vad de betyder för deras eget agerande.

Multilitteracitet (K4)

Eleverna ska handledas att nå kompetens i multilitteracitet, det vill säga att kunna tolka, producera och kritiskt granska texter av många olika slag som är lämpliga för deras ålder. Med texter avses här olika slag av information som kommer till uttryck genom verbala, visuella, auditiva, numeriska eller kinestetiska symbolsystem eller genom kombinationer av dessa. Genom en multisensorisk, helhetsinriktad och fenomenbaserad undervisning ska elevernas kompetens i multilitteracitet utvecklas. Eleverna ska uppmuntras att använda och producera olika slag av texter och språk, dra nytta av dem och att uttrycka sig med hjälp av dem. Elevernas grundläggande läs- och skrivfärdighet ska utvecklas och bli allt mer flytande. Också förmågan att hantera numerisk information i texter som anknyter till vardagen ska utvecklas, till exempel att se skillnader mellan antal. Eleverna ska spöras att utveckla förmågan att läsa och tolka bilder genom att pröva på olika visuella uttryckssätt och genom att granska olika visuella sätt att påverka i närmiljön.

Eleverna ska lära sig att söka information i olika källor och att förmedla information till andra. De ska handledas att fundera över skillnaden mellan den fiktiva och den verkliga världen och att inse att varje text har en upphovsman och ett syfte. På detta sätt ger undervisningen eleverna möjlighet att utveckla förmåga till kritiskt läsande (Critical literacy). För att utveckla multilitteracitet behöver eleverna såväl en rik textmiljö som ett tryggt stöd i användningen av medier. Texter som lämpar sig för åldern, exempelvis tidningar, böcker, spel, filmer och musik samt iakttagelser i omgivningen och texter som eleverna själva producerat eller valt ska användas i undervisningen. Förmågan att producera ska utvecklas vid sidan av förmågan att tolka och värdera. Eleverna ska ges gott om tillfällen att fråga, undra, berätta historier, uttrycka sina tankar och åsikter och dela med sig av sina erfarenheter genom olika uttryckssätt och med olika redskap.

Digital kompetens (K5)

Undervisningen ska utnyttja den digitala kompetens som eleverna inhämtat i förskoleundervisningen. Ett lekinriktat arbetssätt är fortfarande centralt. Eleverna ska få öva grundläggande färdigheter i informations- och kommunikationsteknik och lära sig att använda den som verktyg i studierna. Samtidigt ska eleverna få lära sig grundläggande terminologi inom informations- och kommunikationstekniken. Eleverna ska också få reflektera över användningen av digitala verktyg i närmiljön och dess betydelse i vardagen.

Praktiska färdigheter och egen produktion: I skolarbetet ska eleverna få öva sig att använda utrustning, program och tjänster och de mest centrala principerna för hur de används och fungerar. De ska få lära sig använda tangentbord och andra grundläggande färdigheter som behövs för att producera och bearbeta texter. Eleverna ska få och dela med sig av erfarenheter av att arbeta med digitala medier och av att programmera på ett för åldern lämpligt sätt. Spelifiering ska användas för att främja lärandet. *Ansvarsfulla*

och trygga arbetssätt: Man ska tillsammans med eleverna diskutera och utarbeta trygga och goda arbetssätt och god netetikett för användningen av digitala verktyg. Man ska fästa uppmärksamhet vid att hälsosamma arbetsställningar och lämpligt långa arbetspass inverkar på välbefinnandet. *Informationshantering samt undersökande och kreativa arbetssätt:* Eleverna ska handledas att använda centrala söktjänster, att pröva olika verktyg och att utföra mindre informationssökningar inom olika områden och om sådant som intresserar dem. De ska uppmuntras att med hjälp av digitala verktygförverkliga sina idéer självständigt och tillsammans med andra. *Kommunikation och nätverksbildning:* Eleverna ska få erfarenheter av sociala medietjänster som stödjer lärandet och öva sig att använda digitala verktyg i olika kommunikationssituationer.

Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Skolarbetet ska ge eleverna mångsidiga möjligheter att lära sig arbeta självständigt och tillsammans med andra. De ska få öva sig att medverka i grupp och att samarbeta, att anpassa sina egna idéer till andras och att ta ansvar enligt sin ålder. Eleverna ska uppmuntras att undersöka nya fenomen och fundera över vad de själva är särskilt bra på och vad de kunde göra till förmån för andra i skolan och hemma. De ska uppmuntras att lita på sig själva då de handlar i nya situationer. Eleverna ska få bekanta sig med olika yrken i och utanför skolan och lära sig förstå vad dessa yrken och arbeten överlag betyder för samhället, i synnerhet med tanke på familjernas vardag och uppehälle. Skolarbetet berikas av samarbete med vårdnadshavarna och aktörer utanför skolan.

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Eleverna ska från första klass få vara med och diskutera och planera mål för sitt eget arbete och sin grupps arbete. De ska också få planera hur skolans arbetsutrymmen ska inredas och göras trivsamma samt få delta i planering som gäller måltider, raster, fester, utfärder och andra evenemang i skolan. Tillsammans med eleverna ska man diskutera vad rättvisa, jämlikhet och ömsesidighet betyder. Eleverna ska genom egna erfarenheter bekanta sig med demokratiska principer och demokrati i praktiken. Alla elever hör till elevkåren och kan enligt sin ålder och sina förutsättningar vara med och besluta om saker som gäller dem själva. Man ska tillsammans med eleverna fundera på vad en rättvis och hållbar framtid betyder i vårt land och i världen och hur de själva kan bidra till en sådan.

13.3 Frågor som avgörs på lokal nivå

I läroplanen ska utbildningsanordnaren besluta och beskriva

- hur man stödjer eleverna i övergångarna från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen och från årskurs 2 till årskurs 3
 - praxis vid övergångarna
 - samarbete som behövs, arbetsfördelning och ansvarsfördelning
- särdrag och uppdrag i årskurserna 1-2 (beskrivningarna i grunderna kan användas som sådana), lokala betoningar gällande dem och hur man förverkligar och följer upp uppdraget
- mål för mångsidig kompetens i årskurserna 1-2 (beskrivningarna i grunderna kan användas som sådana), eventuella lokala betoningar och hur utvecklingen av elevernas mångsidiga kompetens stöds i årskurserna 1-2
- mål och centralt innehåll i årskurs 1 och årskurs 2 för varje läroämne
- eventuella särdrag vad gäller lärmiljöer och arbetssätt samt handledning, differentiering och stöd och bedömning av lärande i årskurserna 1-2.

13.4 Läroämnen i årskurs 1–2

13.4.1 MODERSMÅL OCH LITTERATUR

SPRÅKPEDAGOGIK OCH SPRÅKUTVECKLING

Den språkliga utvecklingen startar vid födseln och fortsätter livet ut. Individerna tillägnar sig sin kompetens i flera språk i hemmet, i skolan och under fritiden. Den språkliga kompetensen består av kompetens i modersmålen, i andra språk och i olika dialektala varianter, på olika nivåer. Utgångspunkten för skolans språkundervisning är att språket används i olika situationer och sammanhang. Språkundervisningen ska stärka elevernas språkliga medvetenhet och stödja språkbruk på olika språk parallellt. Den ska även bidra till att eleverna utvecklar kompetens i multilitteracitet. Eleverna ska lära sig att analysera texter och kommunikationsformer på olika språk och använda språkvetenskapliga begrepp vid tolkning av texter och använda sig av olika sätt att lära sig språk. De ska också uppmuntras att lära sig språk på flera olika sätt och att använda sin kompetens i olika språk som stöd för allt lärande i alla läroämnen. Eleverna ska få handledning i att läsa texter på lämplig nivå på olika språk och att i sina studier söka information och kunskap på olika språk.

Eleverna ska vägledas att se och förstå sin egen och andras mångfasetterade språkliga och kulturella identitet. Även betydelsen av minoritetsspråken och de utrotningshotade språken ska behandlas i undervisningen och den ska stödja elevens flerspråkighet genom att inkludera elevens alla språk, även de som används på fritiden. Undervisningen ska stärka elevens tro på den egna förmågan att lära sig språk och uppmuntra till att modigt använda nya språk, även på grundläggande nivå. Utgångspunkten för all språkpedagogisk verksamhet är att flera olika läroämnen samarbetar.

Läroämnets uppdrag

Mål, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärande som hör samman med läroämnets uppdrag, lärmiljöer och arbetssätt gäller alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur.

Läroämnet modersmål och litteratur har som uppdrag att utveckla elevernas språk-, text- och kommunikationsfärdigheter, att stimulera eleverna att bli intresserade av språk, litteratur och övrig kultur och bli medvetna om sig själva som kommunikatörer och språkanvändare. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin kreativitet och vidga sitt vardagsspråk och sin textkompetens så att de med hjälp av lämpliga begrepp kan ge uttryck för iakttagelser och fenomen och verbalisera sina egna tankar.

Läroämnet modersmål och litteratur ansvarar, i samarbete med de övriga läroämnena och med hemmen, för elevernas språkliga utveckling. Undervisningen ska hjälpa eleverna att skapa sin språkliga och kulturella identitet i ett mångkulturellt och medialiserat samhälle. Modersmål och litteratur är ett mångvetenskapligt kunskaps-, färdighets- och kulturämne. Undervisningen ska baseras på en vidgad textsyn. Centrala färdigheter som ska betonas är färdighet i att tolka och producera mångformiga texter och i att söka och dela information. Kreativiteten stärks och fantasin får möjlighet att utvecklas på ett mångsidigt sätt genom att eleverna bekantar sig med litteratur som är lämplig för deras ålder och språkfärdighet. Litteraturen vidgar även elevernas uppfattning om sig själva som språkanvändare, skapar band till den egna kulturen och vidgar förståelsen för andra kulturer.

Eleverna ska uppmuntras till att kommunicera och uttrycka sig i olika slag av kommunikationsmiljöer. Genom att eleverna blir handledda i att inse hur deras egen språkanvändning påverkar andra människor bidrar modersmålsämnet även till elevernas etiska utveckling. Läs- och skrivstrategier är centrala metakognitiva färdigheter som ska betonas inom modersmålsundervisningen. Syftet med undervisningen om språket är att stödja och utveckla språklig medvetenhet och analytisk språkfärdighet. Undervisningen ska basera sig på en social och funktionell syn på språket: de språkliga strukturerna ska studeras i språkliga sammanhang och inom textgenrer som är lämpliga för den aktuella åldersgruppen. Undervisningen ska avancera trappstegsvis i enlighet med elevernas utvecklingsstadium.

Inom undervisningen ska eleverna lära känna flera kulturområden, av vilka ordkonsten, mediekulturen, drama och teater samt muntlig kommunikationskultur är de mest centrala. Undervisningen i ordkonst innebär att man skriver, läser och tolkar skönlitterära texter. Syftet med litteraturundervisningen är att väcka läslust, stödja eleverna i att få och dela med sig av läsoplevelser, fördjupa kulturkännedomen, stödja den etiska utvecklingen och att berika elevernas språk och fantasi. Drama i undervisningen stärker läroämnets funktionella, erfarenhetsbaserade och estetiska karaktär. Genom arbete med mediekunskap ökar elevernas medvetenhet om och vana att använda olika medieinnehåll och de lär sig förstå och tolka mediernas roll som ett kulturellt fenomen. Arbetet med muntlig kommunikation stärker elevernas kommunikativa kompetens.

Att innehållet i modersmåls- och litteraturundervisningen görs meningsfullt är en viktig motivationsfaktor för eleverna. Motivationen och intresset stärks genom att man i undervisningen utgår från barnens och de ungas språkvärld och erfarenheter och vidgar dessa samt låter eleverna göra egna val och vara aktiva aktörer. Det är också viktigt att man inom undervisningen beaktar elevernas egna textvärldar och erfarenheter och breddar dessa. Då skolan formar sina lärmiljöer och väljer undervisningsmetoder inom läroämnet modersmål och litteratur ska elevernas olikheter, olika förutsättningar och jämställdheten mellan könen beaktas. Både de som är specialbegåvade på området och de som har inlärningssvårigheter ska få stöd. De olika lärokurserna i läroämnet ska samarbeta med varandra.

I årskurserna 1-2 har undervisningen i läroämnet modersmål och litteratur som särskilt uppdrag att, utgående från elevernas individuella förutsättningar, stärka uttrycks- och kommunikationsfärdigheterna och den språkliga medvetenheten samt att stödja eleven i att utveckla färdighet i att lyssna, tala, läsa och skriva. Undervisningens uppgift är att väcka intresset för språkliga uttrycksformer, drama och litteratur samt för att tolka och producera många olika slag av texter. Inom undervisningen ska man se till att lärprocessen blir progressiv från förskola till skola gällande både basfärdigheterna i modersmålet och de centrala mångsidiga kompetenserna.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1–2

Lärmiljön ska utgöra en mångsidig text- och språkmiljö. Det ska finnas god tillgång till litteratur och olika slags texter som intresserar eleverna. Eleverna ska självständigt och tillsammans få producera texter som publiceras i klassen och i andra bekanta miljöer. Språket ska undersökas genom lek, till exempel med hjälp av roll-, drama- och teaterlekar. De olika delområdena ska integreras i undervisningen så att eleverna tillägnar sig olika färdigheter i läroämnet samtidigt som de lär sig att gestalta olika företeelser språkligt. Genom att bekanta sig med skolbiblioteks- eller närbiblioteksverksamheten och med olika kulturevenemang för barn utvidgas lärmiljön till områden utanför klassrummet. Den kulturella mångfalden i närmiljön och medierna ska också utnyttjas. Undervisningen ska fokusera på att dela upplevelser och öva färdigheter tillsammans och individuellt, också med hjälp av digitala verktyg. Drama ska integreras i litteraturundervisningen och i andra läroämnen, till exempel musik, gymnastik, omgivningslära.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1–2

Målet är att stödja elevens språkliga utveckling samt inläringen av läs- och skrivfärdigheter i samarbete med hemmen. Det är viktigt att identifiera språksvårigheter vad gäller tal, läsning eller skrivning och att erbjuda stöd så tidigt som möjligt. Läraren ska visa hur man läser och förstår ord, meningar och texter och skriver på olika sätt. Eleven uppmuntras att använda medier på ett mångsidigt och tryggt sätt. Språkligt begåvade elever ska erbjudas mera utmanande uppgifter, material och textmiljöer. Alla elever oavsett kön ska stödjas så att de hittar texter och arbetssätt som intresserar dem.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 1–2

Bedömningen ska handleda och sporra eleverna. Genom att diskutera med eleverna och genom att ge och ta emot respons styr läraren såväl hela undervisningsgruppen som den enskilda elevens lärande och framsteg. I årskurs 1–2 är utgångspunkten och målet för bedömningen av lärandet att ge en helhetsbild av elevens språkliga utveckling inom alla målområden. Genom den respons som baserar sig på bedömningen ska elevens kommunikativa färdigheter, verbala uttrycksförmåga samt utvecklingen av grundläggande läs- och skrivfärdigheter beaktas. Genom respons som baserar sig på utvärdering av elevens språkliga utveckling ska eleven få information om sina språkliga styrkor och om hur de språkliga och kommunikativa färdigheterna har utvecklats. Eleven ska också få mångsidig feedback om hur hen förstår och använder språket, uttrycker sig, deltar i diskussioner och tolkar och producerar texter. Det är viktigt med uppmuntrande respons inom de olika färdighetsområdena. Eleven ska uppmuntras att observera sina egna modersmålskunskaper och vårdnadshavarna ska ges tillräcklig information om hur deras barns språkliga färdigheter, inklusive läs- och skrivfärdigheter, utvecklas.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen inom alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur är följande

- framsteg i förmågan att uttrycka sig och kommunicera samt att utveckla ordförrådet
- framsteg i läsfärdigheten, textförståelsen och läsintresset
- framsteg i förmågan att producera texter, speciellt att skriva för hand och använda tangentbord
- framsteg i förmågan att förstå språk och kultur, speciellt då det gäller att reflektera över vardagsspråket och ords betydelser.

SVENSKA OCH LITTERATUR

Läroämnets uppdrag samt målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet, som är inskrivna under rubriken Modersmål och litteratur, gäller för alla lärokurser inom läroämnet modersmål och litteratur, alltså även för lärokursen svenska och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Svenska språket är det ena av Finlands två nationalspråk och lärokursen i svenska och litteratur undervisas i samma omfattning och med samma mål och innehåll som lärokursen finska och litteratur, dock med vissa mindre avvikelser som beror på språkliga och kulturella särdrag. Läroämnets centrala kulturbärande uppdrag i de svenska skolorna i Finland är även viktigt att betona. Elevernas skolspråk och språkmedvetenhet ska kontinuerligt stödjas, parallellt med att flerspråkighet ska användas som en resurs. Elevernas varierande språkbakgrund ska uppmärksammas och beaktas i undervisningen i modersmål och litteratur och även i alla övriga läroämnen.

I **årskurserna 1-2** är det speciellt viktigt att eleverna lär sig grundläggande läs- och skrivfärdighet, och att de kommunicerar genom många olika uttrycksätt och lär sig att lära. Undervisningens syfte är att väcka intresse för språk och kommunikation och för att producera och tolka olika slag av texter.

Mål för undervisningen i lärokursen svenska och litteratur i årskurs 1–2

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 stödja eleven i att stärka sin förmåga att uttrycka sig och fungera i olika kommunikationssituationer	I1	K1, K2, K3

M2 stödja eleven i att utveckla sitt språk och sin fantasi, kommunikations- och samarbetsförmåga genom att erbjuda möjlighet för eleven att delta i olika kommunikations-situationer och bli bekant med normerna för dessa	I1	K1, K2, K7
M3 stödja elevens lust och vilja att uttrycka sig både verbalt och icke-verbalt och genom drama	I1	K1, K2, K7
M4 stödja eleven i att utveckla kommunikativa färdigheter och förståelse för att människor kommunicerar på olika sätt	I1	K1,K2, K7
Att tolka texter		
M5 sporra och handleda eleven vid läsinlärningen och ge eleven möjlighet till övning i att använda strategier för läsförståelse samt uppmuntra eleven att iaktta sin egen läsförståelse	I2	K1, K4, K5
M6 handleda eleven att analysera texter av många olika slag och att vidga sitt ordförråd i samband med textanalys	I2	K1,K2, K4
M7 handleda eleven i att söka information på många olika sätt	I2	K1, K4, K5
M8 sporra eleven att bli intresserad av (barn)litteratur, medietexter och andra texter genom att skapa positiva läsupplevelser och samtidigt väcka intresse och lust att läsa och lära sig samt dela med sig av sina läsupplevelser	I2	K2, K4, K5
Att producera texter		
M9 inspirera eleven att berätta och uttrycka sina åsikter och beskriva sina upplevelser i tal, bild och skrift	I3	K1, K4, K5, K7
M10 erbjuda eleven möjlighet att producera enkla berättelser, beskrivningar och andra texter, även i multimediala miljöer	I3	K2, K4, K5
M11 lära eleven att skriva för hand och utveckla skrivförmågan och att använda tangentbord, handleda eleven i att småningom börja planera och strukturera texter samt lära känna de grundläggande färdigheterna i rättstavning och övriga skriftspråkskonventioner	I3	K1, K4, K5
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M12 sporra eleven att utveckla sin språkliga medvetenhet gällande talat och skrivet språk och sin kunskap om grundläggande språkbegrepp samt handleda eleven i att göra iakttagelser om språk och språkbruk och bli medveten om hur det egna språkbruket påverkar andra	I4	K2, K4, K7
M13 uppmuntra eleven att lyssna till och själv läsa litteratur för barn, att hitta intressant läsning och utveckla sitt läsintresse och använda sig av bibliotek	I4	K2, K3, K4
M14 handleda eleven att uppskatta sin egen och andras kultur och språk samt kulturell mångfald, ge eleven möjlighet att bekanta sig med olika former av barnkultur och sporra eleven att producera kultur tillsammans med andra	I4	K2, K4, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska och litteratur i årskurs 1–2

Under årskurs 1 fokuserar man på att eleverna lär sig lyssna och uttrycka sig och på grundläggande läs- och skrivfärdighet samt laborering med talat språk och dramatiseringar. Eleverna bearbetar och reflekterar kring många slag av barnlitteratur i olika medier.

I1 Att kommunicera: Eleverna får öva sig i att verbalt gestalta och benämna sin omvärld, att lyssna, fråga, svara och berätta ansikte mot ansikte i olika slag av kommunikationssituationer och för olika syften. De övar sig att kommunicera i grupp i olika textmiljöer. Med hjälp av kommunikationsövningar och drama, roll- och teaterlekar får eleverna möjlighet att gemensamt behandla barnlitteratur, sagor, berättelser, ramsor, faktatexter, medietexter och spel.

I2 Att tolka texter: Eleverna lär sig läsa och övar sig samtidigt i läsförståelse och i att använda grundläggande lässtrategier. Eleverna bekantar sig med sambandet mellan ljud och bokstav och med begreppen språkljud, stavelse, ord, sats, mening, punkt, rubrik, text och bild. Eleverna får möjlighet att iakttä och tolka många olika slag av texter i omgivningen och fundera över deras betydelser och strukturer. De arbetar med bland annat bilder, berättelser, sagor, dikter, enkla faktatexter och olika slag av medietexter. Eleverna bekantar sig även med olika sätt att uttrycka tid, ordningsföljd och plats, speciellt i berättande, beskrivande och instruerande texter, och de lär sig förstå berättelsens grundbegrepp såsom huvudperson, plats, tid och händelseförlopp. Läsupplevelserna diskuteras med de övriga i gruppen och eleverna övar sig att återge en text med egna ord och reflektera kring texters innehåll, ordval och ords betydelser och vidgar på så sätt sitt ordförråd. Eleverna övar sig i informationssökning genom att göra iakttagelser om sin omgivning, analysera bilder och skriva texter och berätta för andra om sina iakttagelser.

I3 Att producera texter: Eleverna övar sig att producera texter utgående från sina egna tankar, upplevelser och iakttagelser och ur sin fantasi och sina inre bilder, både individuellt och tillsammans. Dessutom bekantar sig eleverna med textuella och språkliga drag som är typiska för berättelser såsom uttryck för tid och plats och berättelsestruktur. De använder sig av dessa strukturer i sina egna texter. Eleverna lär sig att forma och skriva textade gemener och versaler för hand och att använda tangentbord och skriva digitalt, lär sig grundläggande skrivregler såsom mellanrum mellan ord, mening och skiljetecken, användningen av versal i början av en mening och i namn och de övar rättstavning med hjälp av läsning och övningar som utvecklar den fonologiska medvetenheten.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur: Elevernas språkliga medvetenhet stärks genom att de laborerar med talat språk och grundläggande språkliga begrepp samt läser och lyssnar till skrivna texter, såsom litteratur och kultur för barn. Eleverna får iakttä det talade språket i dess olika varianter och reflekterar kring hur språkanvändningen påverkar omgivningen. De läser, lyssnar till, diskuterar och bearbetar många olika slag av texter såsom sagor, berättelser, dikter, serier och annan litteratur i flera olika medier. Tillsammans bekantar sig eleverna med biblioteket och hur det används. Eleverna får även bekanta sig med kulturutbudet för barn i närområdet och med olika kultur- och högtidstraditioner och de arbetar kreativt tillsammans inom olika kulturella uttrycksformer.

V A A S A .
V A S A .

I1 Att kommunicera:

Åk 1-2: Eleverna lär sig att lyssna aktivt, ta emot instruktioner individuellt och i grupp samt respektera andra i kommunikativa situationer. De övar sig på att ta och ge konstruktiv respons samt att återberätta och presentera muntligt.

Åk 1

- Tränar att berätta om händelser och upplevelser med ord och begrepp som är nödvändiga för förståelsen.
- Tränar att ställa frågor.
- Tränar att upprätthålla en röd tråd när eleven berättar.
- Tränar att ge och ta emot enkla muntliga instruktioner.
- Tränar att anpassa sitt berättande till olika situationer.
- Tränar att framföra sina åsikter samt att lyssna på och ta i beaktande andras åsikter.
- Deltar i dramaverksamhet.

Åk 2

- Tränar att berätta om händelser/upplevelser och fenomen med ord och begrepp som är nödvändiga för förståelsen.
- Tränar att kommentera och ställa frågor.
- Tränar att berätta sammanhängande så att poängen blir tydlig
- Tränar att ge och ta muntliga instruktioner.
- Tränar att anpassa sitt berättande till olika situationer och till vem som lyssnar.
- Tränar att framföra sina åsikter samt lyssna på och respektera andras åsikter.
- Deltar i dramaverksamhet.

K1 Förmåga att tänka och lära sig

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K3 Vardagskompetens

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

12 Att tolka texter:

Åk 1: Avkodning och sambandet mellan ljud och bokstav. Eleverna känner igen vanliga ordbilder och högfrekventa ord.

Ordavkodning

- Träna att läsa tvåstaviga ord med enkla ljudföljder och ord med enkel konsonantförbindelse.
- Träna att läsa vanligt förekommande ord som ordbilder.
- Undervisningen differentieras enligt elevernas läsfärdighet.

Flyt i läsningen

- Träna att läsa enkla meningar med flyt och säkerhet.
- Träna att läsa olika slags texter på egen nivå.

Läsförståelse

- Träna att läsa längre texter och förstå innehållet.
- Träna att stanna upp, samtala och ställa frågor om det lästa för att förstå.

- Träna att återge en text med egna ord

Åk 2: Eleverna utvecklar och automatiserar avkodningen. De övar sig att använda lässtrategier för olika texttyper och för ökad läsförståelse. De får en inledande förståelse för vad källkritik är.

Ordavkodning

- Träna att läsa ord med komplicerade konsonantförbindelser.
- Träna att läsa ljudstridigt stavade ord.
- Undervisningen differentieras enligt elevernas läsfärdighet.

Flyt i läsningen

- Träna att läsa meningar med flyt och säkerhet för att få en allt mer automatiserad läsning.
- Träna att läsa med inlevelse, stanna vid komma och punkt.
- Läsa olika slags texter på egen nivå.

Läsförståelse

- Träna att använda olika läsförståelsestrategier.
- Träna att läsa mellan raderna – göra inferenser.
 - Träna att uppfatta den röda tråden i ett händelseförlopp, koppla det lästa till tidigare erfarenheter och egen kunskap.
 - Träna att söka fakta i olika källor.
 - Träna på att utvidga ordförrådet.

K1 Förmåga att tänka och lära sig

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K4 Multilitteracitet

K5 Digital kompetens

13 Att producera texter:

Åk 1: Fokus läggs på skrivarglädjen. Eleverna övar alfabetet, vokaler och konsonanter, ljudenligt stavade ord.

- Träna på meningsbyggnaden (stor bokstav, punkt, mellanrum mellan orden).
- Träna på ljudenlig stavning av enkla ord och högfrekventa ordbilder.
- Träna på att skriva en enkel berättelse/händelsekedja.
- Träna på att forma bokstäver.
- Träna på att skriva enkla meningar både för hand och digitalt.

Åk 2: Eleverna lär sig grunderna i ett textbehandlingsprogram. De lär sig strategier för att skriva olika typer av texter och att förstå skillnaden mellan tal- och skriftspråk. Eleverna övar alfabetisk ordningsföljd, vokaler och konsonanter, högfrekventa ljudstridiga ord.

- Träna att använda grundläggande skrivregler (mellanrum mellan ord, skiljetecken, versaler och gemener).
- Träna ljudenlig stavning av två- och flerstaviga ord.
- Skriva enkla berättelser, beskrivningar och andra texter.
- Träna att upprätthålla en röd tråd när eleven skriver.
- Träna att skriva läsligt för hand.
- Träna att hitta de högfrekventa bokstäverna på tangentbordet.

K1 Förmåga att tänka och lära sig

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K4 Multilitteracitet

K5 Digital kompetens

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

14 Att förstå språk, litteratur och kultur:

Åk 1-2

- Vasa stads biblioteksstig (<https://kirjasto.vaasa.fi/sv/content-page/för-skolorna>) följs. Bokprat.
- Elevernas språkliga bakgrund beaktas (flerspråkighet, dialekt, kulturell mångfald).

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K3 Vardagskompetens

K4 Multilitteracitet

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

SVENSKA SOM ANDRASPRÅK OCH LITTERATUR

I lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är uppdraget, målen för lärmiljöer och arbetsätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet de samma som i läroämnet modersmål och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Enligt förordningen om timfördelning kan invandrare i stället för att följa lärokursen i modersmål och litteratur, som bestäms av skolans undervisningsspråk, helt eller delvis undervisas i svenska eller finska enligt en lärokurs som är speciellt inriktad för invandrare¹. Syftet med denna lärokurs är att stödja barnens och de ungas utveckling till fullvärdiga medlemmar i språkgemenskapen och ge dem språkliga förutsättningar för fortsatta studier. Undervisningen eftersträvar att utveckla elevernas multilitteracitet för att de ska kunna söka information och förstå, producera, bedöma och analysera olika slags talade och skrivna texter på svenska i daglig kommunikation, i skolarbetet och i samhället. Undervisningen ska stödja utvecklingen av de olika delområdena av språkkunskaperna samt språk som används inom olika kunskapsområden.

Det särskilda uppdraget i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att stödja utvecklingen av flerspråkighet hos eleverna samt väcka intresse och erbjuda redskap för att utveckla språkkunskaperna under hela livet. Undervisningen i svenska som andraspråk ska i samarbete med hemmen, undervisningen i det egna modersmålet och de övriga läroämnena hjälpa eleverna att bygga upp en språklig och kulturell identitet i ett mångkulturellt och -medialt samhälle.

¹ Statsrådets förordning om riksomfattande mål för utbildningen enligt lagen om grundläggande utbildning och om timfördelning i den grundläggande utbildningen 422/2012

Kunskaper i svenska stödjer integreringen i det finländska samhället. Utgångspunkten för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att utnyttja sådana textgenrer och språksituationer som är relevanta och viktiga för att eleven ska kunna undersöka och analysera språkets former, betydelser och användning. Språkkunskapen ska utvecklas inom alla delområden: hörförståelse, tal, läsförståelse och skrivande. Förmågan att förstå och förmågan att producera ska utvecklas samtidigt. Elevernas språkkunskaper ska utvidgas från konkret vardagsspråk till ett språk som lämpar sig för abstrakt tänkande. Eleverna ska få färdigheter att ge språkligt uttryck åt iakttagelser och företeelser och sina personliga tankar, känslor och åsikter på ett för situationen lämpligt sätt. I undervisningen ska de språk som eleverna behärskar värdesättas och utnyttjas.

En elevs behov av lärokursen svenska som andraspråk och litteratur fastställs gemensamt av de lärare som undervisar eleven. Elevens vårdnadshavare fattar beslut om valet av lärokurs². Eftersom undervisningen ska ordnas enligt elevernas ålder och förutsättningar är det viktigt att valet av lärokurs gör det möjligt för eleven att få undervisning enligt den mest lämpliga lärokursen³. En elev kan studera enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur om elevens modersmål inte är svenska, finska eller samiska eller eleven i övrigt har en flerspråkig bakgrund. Då behovet av lärokursen kartläggs ska också följande eventualiteter tas i betraktande

- elevens kunskaper i svenska är bristfälliga inom ett eller flera delområden av språkkunskaperna och räcker inte ännu till för att eleven ska kunna delta i den dagliga interaktionen och det dagliga skolarbetet som en jämlik medlem i skolgemenskapen, eller
- elevens kunskaper i svenska räcker inte ännu till för studier enligt lärokursen svenska och litteratur.

En elev som studerar enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur får undervisning i svenska som andraspråk antingen helt eller delvis i stället för undervisning i svenska och litteratur. Undervisningen läggs upp utgående från elevens behov att lära sig och det skede av språkutvecklingen eleven befinner sig i. Om lärokursen svenska som andraspråk och litteratur valts för en elev ska elevens utveckling och prestationer bedömas enligt målen och kriterierna för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur oberoende av i vilken undervisningsgrupp undervisningen ordnas. Det är viktigt att eleven tar del av samma texter och textgenrer som de övriga eleverna i samma årskurs. Om en elev flyttat till Finland mitt i den grundläggande utbildningen är det viktigt att ta hänsyn till elevens språkkunskaper och tidigare kunskaper och färdigheter då målsättningarna och innehållet i undervisningen fastställs. Vid behov görs en plan för elevens lärande. Olika lärmiljöer som stödjer mångsidig utveckling av språkkunskaperna ska målinriktat användas i undervisningen, både i skolan och utanför skolan. Det är möjligt att övergå till att läsa svenska enligt lärokursen svenska och litteratur, om eleven har tillräckliga förutsättningar för att lära sig svenska enligt målsättningarna för den lärokursen.

I årskurserna 1–2 ligger undervisningens tyngdpunkt i att skapa en grund för elevernas svenska språk och läs- och skrivfärdigheter samt i att utveckla elevernas studie- och kommunikationsfärdigheter. Undervisningens uppdrag är att väcka elevernas intresse för språk, uttrycksätt och för att tolka och producera olika slags texter.

Mål för undervisningen i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur årskurs 1–2

² Lag om grundläggande utbildning 628/1998, 30 §

³ Lag om grundläggande utbildning 628/1998, 3 §

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 uppmuntra eleven att använda sina kommunikations- och samarbetsfärdigheter i olika kommunikationssituationer i skolan och i vardagen samt stärka förmågan att lyssna och förstå det som sägs	I1	K2, K4
M2 träna och uppmuntra eleven att berätta om sina tankar och känslor och att diskutera olika ämnen samt stärka ordförrådet och de uttryckssätt som behövs för det	I1	K1, K2, K7
M3 uppmuntra eleven att utveckla sitt mod att uttrycka sig språkligt och kroppsligt samt stärka elevens fantasiförmåga genom att uppmuntra eleven att delta och uttrycka sig mångsidigt, även med hjälp av drama	I1	K1, K2, K7
Att tolka texter		
M4 motivera och handleda eleven att lära sig läsa och utveckla sitt ord- och begreppsförråd	I2	K1, K2, K4
M5 uppmuntra eleven att läsa och diskutera texter och litteratur som lämpar sig för åldern och språkkunskaperna	I2	K2, K4
Att producera texter		
M6 handleda eleven att träna produktion av olika textgenrer och att behärska de ord och språkstrukturer som behövs i dem	I3	K2, K4
M7 handleda eleven att träna att skriva för hand och att använda tangentbord samt att planera och producera texter	I3	K4, K5
M8 uppmuntra eleven att träna grunderna i rättstavning	I3	K1, K4, K5
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M9 motivera eleven att utveckla sin språkmedvetenhet genom att iakta olika varianter av talspråk i den närmaste omgivningen och hjälpa eleven att märka att det egna språkbruket kan påverka andras språkliga beteende	I4	K4, K6, K7
M10 motivera eleven att lyssna på och läsa litteratur som lämpar sig för åldern och språkkunskaperna och handleda eleven att välja litteratur som intresserar samt lära eleven använda biblioteket och bli bekant med barnkultur	I4	K2, K4
M11 handleda eleven att känna igen och uppskatta olika språk och kulturer i sin miljö och att kunna sätta sig in i olika människors situationer och livsskeden	I4	K2
Att använda språket som stöd för allt lärande		
M12 hjälpa eleven att utveckla en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att kommunicera, läsa, skriva och lära sig språk	I5	K1, K2, K4
M13 handleda eleven att utveckla sina språkfärdigheter i olika läroämnen och att studera i skolan viktiga textgenrer och genretypiska drag	I5	K1, K2, K4

M14 handleda eleven att observera sitt eget språkbruk och att utvärdera sitt eget språklärande	I5	K1, K2, K4
--	----	------------

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur i årskurs 1–2

Eleverna lär sig språk- och kommunikationsfärdigheter och utvecklar sin förmåga att arbeta med texter genom att använda språk i olika situationer och arbeta mångsidigt med språk. Innehållet i undervisningen väljs så att eleverna får möjlighet att vidga de färdigheter som har en anknytning till språk, litteratur och övrig kultur på ett mångsidigt sätt. Undervisningens innehåll ska stödja målsättningarna och utnyttja elevernas erfarenheter och lokala möjligheter. Innehållet formas till helheter för de olika årskurserna.

11 Att kommunicera: Eleverna tränar artigt språkbruk, att fråga, svara, begära, berätta, uttrycka åsikter och berätta om sina känslor i olika situationer i vardagen och i skolan. Eleverna övar sig på att lägga märke till hur språket fungerar i olika situationer: artighetsfraser, åsikts- och känslouttryck, frågeformulering samt att ange nutid och förfluten tid i berättelser. Eleverna tränar uttal, hörförståelse och att lyssna och lära sig av andra. Roll- och teaterlekar samt andra interaktiva övningar utnyttjas i samband med att sagor, berättelser, ramsor och faktatexter behandlas i undervisningen.

12 Att tolka texter: Elevernas läsfärdigheter och läsförståelse främjas genom användning av begreppen text, bild, rubrik, stycke, mening, punkt, ord, stavelse, bokstav och fonem. Eleverna tränar att läsa gemensamt och individuellt valda skönlitterära texter och faktatexter, undersöker vad de betyder och hur de är uppbyggda samt kopplar det lästa till de egna erfarenheterna och delar med sig av sina läsoplevelser. Eleverna arbetar bland annat med bilder, barnlitteratur och enkla fakta- och medietexter. Eleverna bekantar sig med olika sätt att uttrycka tid, ordningsföljd och miljö i synnerhet i berättande och beskrivande texter. Eleverna tränar lässtrategier, vidgar ordförrådet och uttrycksförmågan och lär sig att känna igen berättelsens grundelement (huvudperson, plats, tid och händelseförlopp).

13 Att producera texter: Eleverna bekantar sig med olika textgenrer och deras typiska drag, såsom ordförråd, fraseologi och språkliga strukturer. Eleverna övar sig på att producera olika slags skrivna och talade texter både individuellt och tillsammans med andra. Skrivfärdigheterna tränas både för hand och på tangentbord.

14 Att förstå språk, litteratur och kultur: Eleverna reflekterar över språkets och kulturens betydelser i olika kommunikationssituationer i skolan samt i olika texter som eleverna hör eller läser. Eleverna tränas att ge akt på olika språk och talspråkliga varianter i skolan, i medier och på fritiden. Eleverna övar sig att använda språkliga begrepp för att förstå hur en diskussion fungerar. Eleverna söker litteratur som intresserar och bekantar sig med berättelser, lekar och festtraditioner inom olika kulturer.

15 Att använda språket som stöd för allt lärande: Eleverna ges modeller för olika språksituationer som har med skolan och lärandet att göra och de får bekanta sig med texter i olika läroämnen. Eleverna genomför enkla uppgifter i informationssökning med koppling till olika läroämnen, både självständigt och tillsammans med andra. Eleverna observerar sin omgivning, tolkar bilder och skriva texter samt tränar att förmedla information genom att berätta. Eleverna övar sig att använda digitala verktyg för att skaffa information, för att lära sig och för att utvärdera sitt lärande. Elevers kunskaper i det egna modersmålet används som stöd för lärandet.

Svenska som andraspråk och litteratur (S2)

Svenska som andraspråk och litteratur är en lärokurs för elever med ett annat modersmål än svenska eller finska eller för elever som har en flerspråkig bakgrund. Flerspråkig bakgrund kan till exempel syfta på återflyttare eller barn som adopterats till Finland. Det är viktigt att betona att undervisningen i Svenska som andraspråk och litteratur inte är stöd- eller specialundervisning, utan en lärokurs med andra mål och innehåll än lärokursen svenska som modersmål och litteratur.

En elevs behov av lärokursen svenska som andra språk och litteratur fastställs gemensamt av de lärare som undervisar eleven. Elevens vårdnadshavare fattar beslutet om valet av lärokurs. Eftersom undervisningen ska ordnas enligt elevernas ålder och förutsättningar är det viktigt att valet av lärokurs ger eleven möjlighet att få undervisning enligt den mest lämpliga lärokursen. Eleven kan övergå till lärokursen svenska och litteratur då hen har tillräckliga förutsättningar att studera enligt den lärokursen.

Då beslut om vilken lärokurs eleven ska följa tas, ska man beakta om elevens kunskaper i svenska är bristfälliga inom ett eller flera delområden av språkkunskaperna (att kommunicera, att tolka texter, att producera texter och förmåga att förstå språk, litteratur och kultur).

Undervisningen ska alltid läggas upp utgående från elevens behov av lärande och det skede av språkutvecklingen eleven befinner sig i. Om elevens baskunskaper är mycket bristfälliga, har eleven i allmänhet mest nytta av särskild S2-undervisning.

Det är viktigt att medvetet stödja elevernas flerspråkiga och mångkulturella identitetsutveckling. Det är också viktigt att kartlägga elevernas kunskaper i olika språk (t.ex. läs- och skrivfärdigheter i det egna modersmålet och i svenska, eller förmåga att studera på sitt eget modersmål) och att målinriktat utveckla kunskaperna utgående från varje elevs verkliga utgångsläge.

Inom Vasa stads svenskspråkiga grundläggande utbildning ordnas S2-undervisningen så, att eleven har en del av lektionerna i modersmål och litteratur i en separat S2-grupp och en del i gruppen svenska och litteratur. Klassläraren eller modersmålsläraren och S2-läraren planerar undervisningen tillsammans. De ansvarar också gemensamt för bedömningen av elevens lärande.

En elev som följer lärokursen i svenska som andra språk och litteratur och som integreras i ämnet svenska som modersmål och litteratur ska alltid bedömas enligt kriterierna för svenska som andraspråk och litteratur.

Metoderna och arbetsätten bör vara sådana att eleven utvecklar sin språkliga kompetens och också lär sig använda språket som stöd för allt lärande. Om eleven bedöms enligt lärokursen svenska som andra språk och litteratur bör samtliga lärare som undervisar eleven vara införstådda i att använda språkutvecklande metoder i sin undervisning.

De elever som läser svenska som andra språk finns med i skolornas verksamhet som en naturlig del av skolsamfundet. Mångkulturalism och mångfald i språk berikar skolvardagen och ska tas till vara på alla sätt man kan.

Elever som läser svenska som andra språk har mycket olika bakgrund behöver deras lärtiggar vara individuella. Man behöver beakta elevens inlärningsbakgrund, förutsättningar, behov och möjligheter. För att säkerställa att elevens lärtig blir individuell med tillräcklig mängd stöd och tillräcklig mängd utmaningar ska den undervisande läraren göra upp en plan för elevens lärande. Som format används plan för lärande som finns i Wilma. (Om eleven har särskilt stöd sätts delarna som hänför sig till S2-undervisningen in i elevens IP-plan.)

Att eleven har plan för lärande innebär att eleven följer allmän läroplan, men lärokurserna kan vara olika i omfattning. Särskilda områden kan prioriteras i en lärokurs. D.v.s. eleven läser det centrala innehållet i kursen. Planen är tidsbunden och utvärderas enligt vad som överenskommit. Vårdnadshavarna och eleven informeras om innehållet i planen och ges även möjlighet att diskutera och påverka. Elevens andel i planeringen av planen ökar med stigande ålder och stigande förmåga. Planen utgör grunden för bedömning av elevens framsteg. Om särskilt prioriterade områden används som stödmetod informeras vårdnadshavare och elev noggrant om hur det prioriterade innehållet inverkar på bedömningen.

Den undervisande läraren gör en bedömning av på vilken språknivå eleven befinner sig. Som stöd för bedömningen används nivåskalan för beskrivning av den växande språkkunskapen. Betyg och intyg som eleven hämtar med sig kan vara till god hjälp vid planeringen.

Samarbetet med läraren som haft hand om den förberedande undervisningen och skolans deltidsspeciallärare är viktigt för att hitta rätt undervisningsnivå. Om eleven har mera omfattande svårigheter har eleven samma rättigheter som andra elever att få stöd för lärande och skolgång. Progressionen i ämnet svenska som andra språk finns noga beskrivet i grunderna för läroplanen. Utgående från målen i grunderna planeras den enskilda elevens undervisning. Det främsta arbetssättet är differentiering.

Undervisningen i svenska som andraspråk sker åldersintegrerat och enligt den plan för lärande som gjorts upp för eleven. Inkludering och integrering är viktigt för att stärka interaktion med elever som har svenska som modersmål för att stöda den språkliga utvecklingen.

Skolorna tilldelas timmar för stödundervisning för elever med svenska som andra språk. Denna resurs används för att stöda och handleda eleven i studiefärdigheter och i olika ämnen samt ge läxhjälp.

Skolan ska uppmuntra och ge information om språkstödande aktiviteter som sker utanför skoltid t.ex. ns klubbverksamhet, idrottsverksamhet och annan fritidsverksamhet.

För att stöda elevernas flerspråkiga och mångkulturella identitetsutveckling är det viktigt att skolan uppmuntrar eleverna att delta i undervisningen av det egna modersmålet i den mån det ordnas.

Bedömningen av svenska som andraspråk och litteratur

Elever med invandrarbakgrund kan vara på mycket olika språkfärdighetsnivåer i samma årskurs. Dessutom är språkfärdighetsprofilen individuell. Genom differentiering försöker man stöda de delområden i språkfärdigheten som behöver mest stöd. De elever som nått längre i sin språkfärdighet kan delta oftare i den allmänna undervisningen. Flexibla grupperingar och kompanjonlärare används i mån av möjlighet i undervisningen.

Vid bedömningen uppmärksammar man elevernas färdighetsnivåer inom språkets olika delområden. Den egna språkutvecklingen uppmärksammas i bedömningen. Det är viktigt att vara medveten om de faktorer som inverkar på elevens språkutveckling. Dessa är bl.a. vistelsetiden i Finland, tidigare skolbakgrund, språkbakgrund, flerspråkighet, kulturbakgrund, erfarenheter och familjebakgrund. Dessa bakgrundsfaktorer behöver lärare känna till för att ha en god elevkännedom. Bedömningen bör vara individuell och beakta elevens nivå. Bedömningen skall vara mångsidig, uppmuntrande och positiv. Den mångsidiga bedömningen ska ge eleverna möjligheter att på olika sätt visa sina kunskaper och färdigheter. Bedömningen kan ske via muntliga prov, förkortade prov, (med tyngdpunkten på det allra viktigaste innehållet), bildstöd, pararbete, rätt att använda anteckningar, portfolio, dagbok, självvärdering och kamratrespons osv. Eleverna ges handledande feedback både muntligt och skriftligt.

Nivåskalan för beskrivning av växande språkkunskap

Nivåskalan för beskrivning av växande språkkunskap har utarbetats av arbetsgruppen för läroplansgrunderna utgående från den europeiska referensramen för språk för att fungera som stöd för planeringen av undervisningen, bedömningen av elevernas språkkunskaper och elevernas självvärdering.

<https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/nivaskala-for-vaxande-sprakkunskap-svenska-och-finska-som-andrasprak-och-litteratur-pdf>

Stödmaterial för kunskapskraven för slutbedömningen i

<https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/stodmaterial-for-kunskapskraven-for-slutbedomningen-i-s2.pdf>

TECKENSPRÅK OCH LITTERATUR

I lärokursen teckenspråk och litteratur är uppdraget, målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet de samma som i läroämnet modersmål och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Lärokursen teckenspråk och litteratur har som särskilt uppdrag att hålla det finlandssvenska teckenspråket levande. Eleverna som använder teckenspråk kan vara döva, hörselskadade eller hörande. Eleverna ska få en grund för att självständigt utveckla och använda sina språkkunskaper genom hela livet. Undervisningen ska i samarbete med hemmen, den teckenspråkiga gemenskapen och undervisningen i andra läroämnen utveckla elevernas språkkunskaper och ge dem möjligheter att med hjälp av sin parallell- och flerspråkighet bygga upp sina språkliga och kulturella identiteter. Undervisningen ska öka elevernas förståelse och uppskattning för den egna språk- och kulturbakgrundens betydelse för dem själva, gemenskapen och samhället samt vägleda eleverna att förstå och uppskatta även andra språk och kulturer.

Det centrala i undervisningen är språket, litteraturen och berättartraditionen, övriga traditioner, seder, konst och historia. I undervisningen beaktas även delaktigheten i de teckenspråkigas gemensamma nationella och internationella ärenden. För att eleverna ska känna glädje över att lära sig är det viktigt att de själva får vara aktiva och att undervisningen tar hänsyn också till elevernas språkvärld och upplevelser. Målet är att eleverna blir allt mer medvetna om sig själva som teckenspråksanvändare och förstår språkets sociala betydelse för gemenskapen.

Den lokala läroplanen ska utarbetas med hänsyn till omfattningen av undervisningen i det finlandssvenska eller finska teckenspråket och litteraturen. Läroplansgrunderna har utarbetats för undervisning i teckenspråk och litteratur som ges enligt timantalet i modersmål och litteratur. Vid fastställandet av mål och vid bedömningen av lärande inom annan undervisning i teckenspråk och litteratur ska undervisningens omfattning beaktas.

I årskurserna 1–2 handleds eleverna att använda teckenspråk i olika kommunikationssituationer utgående från sina tidigare språkkunskaper. Eleverna ska lära sig att iaktta någon som tecknar, att fråga, svara och berätta. Genom undervisningen utvecklas elevernas tankeförmåga och förmåga att uttrycka sig. Eleverna ska tillägna sig grundläggande färdigheter för att diskutera på teckenspråk och bekanta sig med för åldern lämplig barnlitteratur samt berättar- och kulturtraditioner. Målet är att eleverna lär sig att klara av vardagliga

situationer på teckenspråk, att jämföra och utnyttja kunskaper i olika språk och att använda modersmålet i olika lärmiljöer och i olika läroämnen.

Mål för undervisningen i lärokursen teckenspråk och litteratur i årskurs 1–2

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 handleda eleven att uttrycka sig på teckenspråk och främja elevens förmåga att ställa frågor, uttrycka tankar, upplevelser och åsikter samt uppmuntra eleven att berätta historier	I1	K1, K2
M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att diskutera på teckenspråk och att utvärdera sina kommunikativa färdigheter	I1	K1, K2
M3 uppmuntra eleven att arbeta självständigt och i grupp och samtidigt stärka elevens samarbets- och kommunikationsförmåga, även med hjälp av drama	I1	K2, K7
Att tolka texter		
M4 väcka elevens intresse för texter på teckenspråk och texter med bilder och aktivera eleven att dela sina upplevelser och tankar om dem	I2	K2, K4
M5 stimulera elevens fantasi och tankeförmåga	I2	K1
Att producera texter		
M6 vägleda eleven att få positiva upplevelser av att producera, samarbeta och dela erfarenheter och att öva sig att planera och hålla olika presentationer	I3	K2, K6, K7
M7 erbjuda eleven tillfällen att berätta och beskriva saker och resultat av informationssökning samt inspirera eleven att producera multimodala presentationer	I3	K1, K4, K5
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M8 väcka elevens språkmedvetenhet och handleda eleven att göra iakttagelser om språk och språkbruk samt hjälpa eleven att upptäcka att det egna språkbruket påverkar andras språkliga beteende	I4	K1, K3
M9 erbjuda eleven möjligheter att lära känna olika kulturformer och traditioner inom den teckenspråkiga och andra kulturer, vägleda eleven att uppskatta sitt eget språk och sin egen kultur samt språklig och kulturell mångfald	I4	K1, K2
Att använda språket som stöd för allt lärande		
M10 handleda eleven att utveckla sina kunskaper i teckenspråk i olika läroämnen och att använda sina kunskaper i modersmålet i allt lärande	I5	K1, K2, K3

M11 uppmuntra eleven att studera på ett vetgirigt sätt och utveckla sin multilitteracitet	I5	K1, K4, K7
---	----	------------

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen teckenspråk och litteratur i årskurs 1–2

Elevens språk- och kommunikationsfärdigheter samt textkompetens ska utvecklas i olika språksituationer och genom mångsidigt arbete med hjälp av språket. Innehållet väljs så att eleven kan utveckla sina kunskaper i det egna språket, litteraturen och övrig kultur på ett mångsidigt sätt. Innehållet ska väljas så att det stödjer målen och utnyttjar både elevernas upplevelser och de lokala möjligheterna. Innehållsområdena formas till helheter för olika årskurser.

I1 Att kommunicera: Elevernas teckenförråd utökas, man leker med språket och berättar om egna erfarenheter, iakttagelser och kunskaper. Eleverna hittar på egna fantasiberättelser med beaktande av berättelsens grundelement: plats och tid för händelserna, handlingen och personerna. Eleverna övar sig att språkligt gestalta och benämna omgivningen i olika kommunikationssituationer.

I2 Att tolka texter: Eleverna tränar visuell läskunnighet genom att tolka texter på teckenspråk och andra visuella källor. Utgående från texterna och bilderna öva sig eleverna att ställa frågor och besvara dem. Teckenförrådet utökas genom att eleverna diskuterar texter och delar läsoplevelser. Eleverna bearbetar olika texter på teckenspråk med hjälp av rollspel, drama och teaterlekar samt multimodala lärmiljöer.

I3 Att producera texter: Eleverna övar sig att producera texter självständigt och tillsammans med andra samt att leka med språket. De diskuterar de producerade texterna tillsammans och övar sig att ge och få respons. Eleverna övar på handalfabetet och lära sig hur det används. De tränar sin förmåga att kommunicera på teckenspråk, bland annat tekniker för att väcka uppmärksamhet, ögonkontakt, personernas optimala position, att ta en aktiv roll i en diskussion, altemnering i diskussionen, att motivera tankar och åsikter, att aktivt följa med och kommentera.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur: Eleverna undersöker olika kulturformer och traditioner och iaktar beteendenormer och seder i den teckenspråkiga gemenskapen. De undersöker kulturtraditionerna och kulturverksamheten i den teckenspråkiga gemenskapen.

I5 Att använda språket som stöd för allt lärande: I undervisningen undersöker och använder man olika slags texter, bilder och tabeller som material för att berika teckenförrådet och ge möjligheter att använda teckenspråk i olika läroämnen. Man skapar tillfällen för undersökande lärande och kommunikation och erbjuder mångsidiga läromedel och lärmiljöer för att främja elevernas multilitteracitet.

V A S A .
V A S A .

Elever som har teckenspråk som modersmål följer grunderna i läroplanen.

13.4.2 DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET

Det andra inhemska språket (finska, svenska)

Det särskilda uppdraget i undervisningen i det andra inhemska språket i årskurserna 1–2 är att hos eleverna väcka en positiv attityd till att lära sig finska eller svenska samt att stärka elevernas tro på sin

egen förmåga att lära sig språk och att modigt använda även det lilla de kan på det andra språket. Undervisningen ska väcka elevernas nyfikenhet för språk och stödja deras förmåga att iaktta och använda sig av de språkliga och kulturella intryck som de får från omgivningen. Undervisningen ska ge eleverna mångsidiga upplevelser av finska eller svenska och kulturerna som har anknytning till det finska eller svenska språket. **I undervisningen i modersmålsinriktad finska eller svenska** får eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sina kunskaper i finska eller svenska och sin kännedom om särdragen i finsk eller svenskspråkig kultur. I undervisningen ska man betona glädje i lärandet, varierande och aktiverande arbetssätt samt muntlig kommunikation i vardagliga situationer. Teman som behandlas i undervisningen väljs tillsammans med eleverna utgående från deras egna intressen och de behandlas på ett mångsidigt sätt. Av eleverna förutsätts inga läs eller skrivkunskaper då undervisningen inleds. Man väcker och ökar efterhand elevernas intresse för det talade och skrivna språket. Så småningom ökar man också elevernas intresse för att läsa och skriva.

MÅL FÖR UNDERVISNINGEN I A1-LÄROKURSEN I FINSKA I ÅRSKURSERNA 1–2

Mål för undervisningen	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
Kulturell mångfald och språklig medvetenhet			
M1 Eleven bekantar sig med olika språk och kulturer i skolan, närmiljön samt i Norden. Eleven handleds att förstå finskans och svenskans ställning som nationalspråk. Eleven handleds att känna igen finska och kunna skilja det från andra språk.	Eleven lär sig iaktta olika språk och kulturer i sin vardag samt lär sig känna igen finska och skilja det från andra språk hen kan. (används inte som bedömningsgrund)	I1 I undervisningen reflekterar man tillsammans över vilka språk som talas i skolan, den närmaste omgivningen samt i Finland och Norden och man bekantar sig med de olika kulturerna. Eleverna diskuterar vilka likheter och olikheter det finns mellan olika språk.	K1, K2, K5, K7
M2 Handleda eleven att värdesätta sin egen språkliga bakgrund samt språklig och kulturell mångfald.	Eleven lär sig värdesätta sin egen språkliga bakgrund och olika språk och kulturer. (används inte som bedömningsgrund)	I1 Eleverna funderar tillsammans på den språkliga och kulturella mångfaldens betydelse och värde för olika gemenskaper.	K1, K2
Färdigheter för språkstudier			
M3 Erbjud eleven möjligheter att samarbeta med andra och fungera i grupp.	Eleven lär sig samarbeta och fungera i grupp med andra.	I2 Eleverna övar att samarbeta och arbeta parvis och i grupper.	K1, K2, K6
M4 Handleda eleven att göra iakttagelser om språket och språkbruket samt att gissa sig till och härleda enskilda ords och uttrycks betydelser.	Eleven lär sig gissa och härleda ords och uttrycks betydelser samt att göra iakttagelser om språket och språkbruket. (används inte som bedömningsgrund)	I2 I undervisningen iakttar man huvudsakligen talat språk. Eleverna övar på att härleda ords betydelse utifrån kontexten, allmänbildningen eller andra språkkunskaper.	K1, K4, K5
M5 Eleven bekantar sig med olika sätt att lära sig språk och prövar vilka sätt att lära sig som passar hen själv bäst. Eleverna övar tillsammans att ställa upp mål för sina språkstudier.	Eleven lär sig känna igen, pröva på och öva samt använda olika färdigheter för språkstudier.	I2 Eleverna diskuterar och funderar hur och på vilka olika sätt man kan lära sig språk. Eleverna övar olika sätt att lära sig språk. Eleverna övar på att utvärdera både sina egna och sina klasskamraters språkkunskaper med hjälp av till exempel Den europeiska språkportfolion.	K1, K7

Mål för undervisningen	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M6 Uppmuntra eleven att använda språket på ett mångsidigt sätt i olika kommunikationssituationer.	Eleven lär sig använda språket i ett antal ofta återkommande, rutinmässiga kommunikationssituationer med stöd av sin samtalspartner.	I3 Innehållet väljs utgående från elevernas vardag och intressen. Innehållet väljs tillsammans med eleverna. En central del av innehållet i undervisningen är att använda språket för olika syften, till exempel för att hälsa, säga adjö, berätta om sig själv samt för olika situationer i vardagen. Eleverna tränar ett artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer. Som en del av kommunikationen tränar eleverna ordförråd samt strukturer och fraser med hjälp av sång, lek, drama och spelifiering.	K1, K2, K4, K6, K7
M7 Handleda eleven att använda olika non-verbala tillvägagångssätt samt olika sätt för att härleda ords betydelse. Uppmuntra eleven att uttrycka sina egna iakttagelser och sina svårigheter att förstå budskapet.	Eleven lär sig använda non-verbala hjälpmedel, till exempel gester, miner, ordförråd och digitala färdigheter för att klara av kommunikationssituationer. Eleven lär sig gissa eller härleda enskilda ords betydelse. Eleven lär sig uttrycka att hen har förstått budskapet. Eleven lär sig framföra sina egna iakttagelser.	I3 I undervisningen diskuterar och funderar man över hur man ska agera om man endast har ringa kunskaper i ett språk. Eleverna övar att använda olika hjälpmedel för att kommunicera, till exempel att använda gester och att rita. Eleverna övar att härleda ords betydelse utifrån kontexten, allmänbildningen eller andra språkkunskaper. Eleverna lär sig uttryck som behövs då det uppstår svårigheter med att förstå budskapet.	K1, K2, K3, K4, K5, K7
M8 Uppmuntra eleven att använda det finska språket på ett för kommunikationssituationen och kulturen lämpligt sätt.	Eleven lär sig använda ett antal för språket och kulturen vanliga artighetsfraser.	I3 Eleven får vänja sig vid att använda de för språket och kulturen vanligaste artighetsfraserna i vardagliga kommunikationssituationer, till exempel för att hälsa, säga adjö, tacka och be om hjälp. Eleverna övar olika naturliga sätt att reagera i kommunikationssituationer.	K2, K4, K6, K7

Mål för undervisningen	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
------------------------	---	----------------------------------	---------------------

Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter

M9 Handleda eleven att förstå målspråkets vanligaste ord och uttryck i kommunikations-situationer som är bekanta för eleven.	Eleven lär sig förstå ett antal ord och uttryck som hen hör och ser.	I3 Innehållet väljs utgående från elevernas vardag och egna intressen. Innehållet väljs tillsammans med eleverna. Eleverna får i första hand ta del av talade texter och så småningom även skrivna texter samt språket som hörs och syns i vardagen. Eleverna övar att iaktta uttalet och betoningen av ord på finska. Eleverna övar att förstå språket med hjälp av sång, lek, ramsor, berättelser och bilder.	K1, K2, K3, K4, K5, K7
--	--	---	------------------------

Växande språkkunskap, förmåga att producera texter

M10 Handleda eleven att i olika situationer som är bekanta för eleven använda de vanligaste orden och uttrycken på finska, särskilt i tal, samt att träna uttalet.	Eleven lär sig använda de vanligaste orden och uttrycken samt att uttala dem förståeligt.	I3 Innehållet väljs utgående från elevernas vardag och egna intressen. Innehållet väljs tillsammans med eleverna. Eleverna övar mycket och på ett mångsidigt sätt att uttala och betona ord på finska. Eleverna övar ord och satsstrukturer som en del av kommunikationen i situationer som är bekanta för eleverna med hjälp av till exempel bilder, sång, lek, ramsor, berättelser, drama och spelifiering. Eleverna ges så småningom möjlighet att öva sig att skriva.	K1, K2, K3, K4, K5, K7
--	---	---	------------------------

V A S A .
V A S A .

Åk	Mål	Innehåll	kompetenser:
Åk 1	M1, M2, M3, M4	<ul style="list-style-type: none"> grundläggande muntlig vokabulär skapa tryggt och uppmuntrande språkklimat 	K1, K2, K3
Åk 2	M1, M2, M3, M6, M8	<ul style="list-style-type: none"> bekanta sig med talad finska i klassen, skolan eller omgivningen. bekanta sig med det skrivna språket, främst genom ordbilder. 	K1, K2, K3, K4

I tabellen finns förslag på teman och strukturer. Observera att varje årskurs teman och strukturer bygger på varandra.

Åk	Tema	Struktur
1	<ul style="list-style-type: none">• hälsningsfraser• siffror• färger• familj	
2	<ul style="list-style-type: none">• klockan• kroppen• kläder• djur• trafik• veckodagar och högtider	<ul style="list-style-type: none">• högrekventa verb

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A1-lärokursen i finska i årskurserna 1–2

I valet av arbetssätt ska man ta i beaktande olika slags elever och elever med olika bakgrund samt elevernas ålder och utvecklingsnivå. Arbetssätten ska vara mångsidiga, elevorienterade och engagerande. Utgångspunkten för arbetssätten ska vara att de är konkreta och stöder undersökande lärande. Undervisningen kan göras mer övergripande så att eleverna lär sig finska också i samband med undervisningen i andra läroämnen.

Med hjälp av arbetssätten ska man handleda eleverna att kommunicera på många olika sätt och diskutera och fundera tillsammans samt väcka deras nyfikenhet för språk och utveckla deras slutlednings och samarbetsförmåga. Arbetssätten ska kombinera lek, musik, drama, spel och rörelse samt olika sinnen. Förutom den muntliga kommunikationen ska eleverna också ges möjlighet att bekanta sig med det finska språket och lära sig det genom att iakttä språket i skrift. Eleverna handleds att reflektera över hur de lär sig finska till exempel med hjälp av den europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg och så småningom ta ansvar för sitt eget lärande.

Som lärmiljöer i undervisningen kan man utnyttja hela skolan och skolans närmiljö. Flerspråkigheten, den kulturella mångfalden och språkmedvetenheten ska vara synliga i lärmiljöerna. Det finska språket ska höras och synas i undervisningssituationer och kommunikationssituationer som är bekanta för eleverna. Lärmiljöerna kan anpassas så att de lämpar sig för olika situationer för språkinläring och ger möjlighet att arbeta på ett mångsidigt sätt både i grupp och självständigt. Lärmiljöerna planeras tillsammans med eleverna. Lärmiljöerna ska stödja elevens naturliga nyfikenhet, lust att pröva på nya saker samt lekfullhet och fantasi så att eleven från början vågar använda även det lilla hen kan på det nya språket. Lärmiljöerna ska stärka utvecklingen av barnens multilitteracitet genom att man i undervisningen använder till exempel bilder, rörelse, ljud och olika didaktiska verktyg. I undervisningen ska man erbjuda eleverna möjlighet att bekanta sig med det finska språket och kulturen som hör till språket med hjälp av olika lärmiljöer och i mån av möjlighet genom att till exempel via digitala hjälpmedel ha kontakt med andra som talar finska.

Handledning, differentiering och stöd i A1-lärokursen i finska i årskurserna 1–2

Eleverna ska i undervisningen uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar, stärkande av färdigheterna för språkstudier och aktiverande arbetsätt som främjar kreativitet och delaktighet stöder utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna erbjuds möjligheter att bekanta sig med andra språk som skolan erbjuder. Eleverna ska få mångsidig information om betydelsen av att kunna språk och de ska uppmuntras att studera många olika språk.

Undervisningen ska ordnas så att den tar i beaktande elevernas olika utgångslägen och undervisningen ska vid behov differentieras. Eleverna har rätt att vid behov få stöd för sitt lärande. Det ska finnas särskilt vägande skäl för att en elev befrias från språkstudierna och bedömningen ska göras individuellt för varje elev. I kapitel 7 i Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014 föreskrivs om stöd för lärande och skolgång. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan finska från tidigare. Eleverna handleds att finna material som intresserar dem och som främjar lärandet, till exempel på nätet eller biblioteket.

~~~~~

V ^ ^ S ^ .
V ^ S ^ .

*Flexibel gruppering borde användas mer frekvent. Grupperna kan ändras under läsåret. Viktigt att fundera på resurser och att koppla in speciallärare/resurslärare vid behov.
Undervisningen bör differentieras i djup, mängd och tempo.*

Bedömning av elevens lärande i A1-lärokursen i finska i årskurserna 1–2

Syftet med bedömningen under läsåret är i första hand att handleda lärandet med hjälp av uppmuntrande respons. Lärares respons ger eleverna en möjlighet att bli medvetna om målen för lärandet samt om sina egna kunskaper och hur de kan utvecklas. För att studierna ska framskrida är det viktigt att läraren ger eleverna möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt.

Eleverna övar med hjälp av lärarens handledning sina kunskaper i själv och kamratbedömning som en del av språkstudierna.

I slutet av läsåret ska läraren ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i A1språket som baserar sig på lärarens iakttagelser av elevernas kunskaper i relation till samtliga mål som ställts upp i läroplanen. Då läraren bedömer elevernas lärande ska hen se till att eleverna har möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt.

Finska, modersmålsinriktad finska, A1-lärokurs i årskurserna 1–2

MÅL FÖR UNDERVISNINGEN I A1LÄROKURSEN I MODERSMÅLSINRIKTAD FINSKA I ÅRSKURSERNA 1–2

Mål för undervisningen	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
Kulturell mångfald och språklig medvetenhet			
M1 Eleven bekantar sig med olika språk och kulturer i skolan, närmiljön samt i Finland och Norden. Handleda eleven att förstå finskans och svenskans ställning som nationalspråk. Handleda eleven att lägga märke till kännetecknande och kulturella särdrag i finska.	Eleven lär sig göra iakttagelser om olika språk och kulturer i sin vardag samt inser nyttan av de språkkunskaper som hen redan har. (används inte som bedömningsgrund)	I1 I undervisningen reflekterar man tillsammans över vilka språk som talas i skolan, närmiljön samt i Finland och Norden, och man bekantar sig med de olika kulturerna. Eleverna iakttar vilka likheter och olikheter det finns mellan olika språk. Eleverna reflekterar över och diskuterar den egna tvåspråkiga bakgrunden och kulturidentiteten.	K1, K2, K5, K7
2 Handleda eleven att värdesätta sin egen tvåspråkiga bakgrund och dubbla kulturidentitet samt språklig och kulturell mångfald.	Eleven lär sig värdesätta sin egen språkliga bakgrund och olika språk och kulturer. (används inte som bedömningsgrund)	I1 Eleverna funderar tillsammans på den språkliga och kulturella mångfaldens betydelse för olika gemenskaper.	K1, K2
Färdigheter för språkstudier			
M3 Erbjud eleven möjlighet att samarbeta med andra och fungera i grupp med andra samt att använda båda sina språk.	Eleven lär sig samarbeta och fungera i grupp med andra	I2 Eleverna övar att samarbeta och arbeta parvis och i grupper.	K1, K2, K6
Mål för undervisningen	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
Färdigheter för språkstudier			

M4 Uppmuntra eleven att göra iakttagelser om olika språk och språkbruket i både finska och svenska samt att härleda nya ords och uttrycks betydelser och att aktivt använda dem.	Eleven lär sig härleda nya ords och uttrycks betydelser samt att göra iakttagelser om språket och språkbruket. (används inte som bedömningsgrund)	I2 I undervisningen iakttar man i huvudsak talat språk. Eleverna övar på att härleda nya ords och uttrycks betydelse utifrån kontexten, allmänbildningen och den egna tvåspråkiga bakgrunden och dubbla kulturidentiteten.	K1, K4, K5
M5 Eleven bekantar sig med olika sätt att lära sig språk och prövar vilka sätt att lära sig som passar hen själv bäst. Eleverna övar tillsammans att ställa upp mål för sina språkstudier.	Eleven lär sig känna igen, pröva, öva samt använda olika färdigheter för språkstudier.	I2 Eleverna diskuterar och funderar hur och på vilka olika sätt man kan lära sig språk. Eleverna övar olika sätt att lära sig språk. Eleverna övar på att utvärdera både sina egna och sina klasskamraters språkkunskaper med hjälp av till exempel den europeiska språkportfolion.	K1, K7
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M6 Uppmuntra eleven att aktivt använda språket på ett mångsidigt sätt och utveckla sina uttrycks och kommunikations färdigheter i olika kommunikationssituationer.	Eleven lär sig använda språket i olika kommunikationssituationer.	I3 Innehållet väljs utgående från elevernas vardag och intressen. Innehållet väljs tillsammans med eleverna med beaktande av deras tvåspråkiga bakgrund. En central del av innehållet är att använda språket för olika syften och att öva ett artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer. Eleverna ges möjlighet att använda språket i olika situationer som främjar elevernas språkliga utveckling och ger lämpliga utmaningar med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund. Som en del av kommunikationen utvidgar eleverna ordförråd och strukturer med hjälp av sång, lek, drama och spelifiering.	K1, K2, K4, K6, K7
M7 Handleda eleven att använda olika nonverbala tillvägagångssätt och olika sätt för att härleda ords betydelse. Uppmuntra eleven att uttrycka sina egna iakttagelser och sina svårigheter att förstå budskapet.	Eleven lär sig använda nonverbala hjälpmedel till exempel gester, miner, ordförråd och digitala färdigheter för att hantera kommunikations	I3 Eleverna övar att använda olika hjälpmedel för att kommunicera, till exempel att använda gester och att rita samt övar sig på att härleda nya ords och uttrycks betydelse utifrån kontexten, allmänbildningen och den egna tvåspråkiga bakgrunden	K1, K2, K3, K4, K5, K7

situationer. Eleven lär sig framföra sina egna iakttagelser.

och den dubbla kulturidentiteten. Eleverna lär sig utnyttja sin tvåspråkiga bakgrund i olika situationer.

Mål för undervisningen	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Mångsidig kompetens
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M8 Uppmuntra eleven att använda finska språket på ett för kommunikationssituationen lämpligt sätt samt känna igen kulturella drag i interaktionen på finska och svenska.	Eleverna lär sig fungera naturligt i olika kommunikationssituationer.	I3 Eleverna övar på olika naturliga sätt att uttrycka sig och reagera i olika vardagliga kommunikationssituationer.	K2, K4, K6, K7
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M9 Handleda eleven att utveckla sina kunskaper i finska språket i olika slags situationer samt att bekanta sig med muntliga och skriftliga åldersenliga texter.	Eleven lär sig att beskriva och återge företeelser muntligt och med hjälp av olika typer av texter.	I3 Innehållen väljs utgående från elevernas vardag och egna intressen. Innehållet väljs tillsammans med eleverna och med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund. Eleven får i första hand ta del av talade texter och så småningom även skrivna texter samt bekanta sig med de språkliga dragen i dessa. Eleverna övar att utnyttja finskspråkigt material och utvecklar sina färdigheter i finska med hjälp av sång, lek, ramsor, berättelser och bilder. Eleverna övar tillsammans att lyssna, tala och så småningom läsa och skriva på finska utifrån de teman som behandlas i undervisningen.	K1, K2, K3, K4, K5, K7
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			

M10 Erbjud eleven rikliga möjligheter att använda finska, särskilt i tal, i många olika situationer.	Eleven lär sig att använda finska mångsidigt i olika situationer.	I3 Innehållet väljs utgående från elevernas vardag och egna intressen. Innehållet väljs tillsammans med eleverna och med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund och dubbla språkidentitet. Eleverna utvidgar sitt ordförråd och övar på ett mångsidigt sätt ord och strukturer som en del av kommunikationen i olika situationer med hjälp av aktiverande arbetssätt, digitala hjälpmedel och till exempel sång, lek, ramsor, berättelser, drama och spelifiering. Eleverna får så småningom öva sig på att skriva.	K1, K2, K3, K4, K5, K7

V A S A .
V A S A .

Åk	Mål	Innehåll	Kompetenser
Åk 1	M1, M2, M3, M4	• teman väljs utgående från elevernas förhandskunskaper och intressen. • skapa tryggt och uppmuntrande språkklimat	K1, K2, K3
Åk 2	M1, M2, M3, M6, M8	• uppmärksamma eleverna på skillnaderna mellan tal- och normspråk • uppmärksamma eleverna på skillnader mellan stavning i finska och svenska.	K1, K2, K3, K4

I tabellen finns förslag på teman och strukturer. Observera att varje årskurs teman och strukturer bygger på varandra.

Åk	Tema	Struktur
1	• siffror och klockan • familj • fritid • veckodagar och månader • högtider • sånger, sagor, rim och ramsor	• lång och kort vokal • dubbelkonsonant
2	• kroppen • djur • sånger, sagor, rim och ramsor • veckodagar och månader • högtider • trafiken	• bokstavsljud • lång och kort vokal • dubbelkonsonant • verb • synonymer

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A1-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurserna 1–2

I valet av arbetssätt ska man ta i beaktande olika slags elever och elever med olika bakgrund samt elevernas ålder och utvecklingsnivå. Arbetssätten ska vara mångsidiga, elevorienterade och engagerande. Utgångspunkten för arbetssätten ska vara att de är konkreta och stöder undersökande lärande. Undervisningen kan göras mer övergripande så att eleverna utvecklar sina kunskaper i både finska och svenska också i samband med undervisningen i andra läroämnen. Elevernas tvåspråkiga bakgrund ska beaktas i undervisningen.

Arbetssätten ska vara mångsidiga för att uppmuntra eleverna att kommunicera på många olika sätt och diskutera och fundera tillsammans samt för att väcka deras nyfikenhet för språk och utveckla deras slutlednings och samarbetsförmåga. Arbetssätten ska kombinera lek, musik, drama, spel och rörelse samt olika sinnen. Förutom den muntliga kommunikationen ska eleverna också ges möjlighet att utveckla sina färdigheter i finska samt så småningom bekanta sig med finska i skrift. Eleverna handleds att reflektera över hur de lär sig finska till exempel med hjälp av den europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg och att så småningom ta ansvar för sitt eget lärande.

Som lärmiljöer i undervisningen kan man utnyttja hela skolan och skolans närmiljö. Flerspråkigheten, den kulturella mångfalden och språkmedvetenheten ska vara synliga i lärmiljöerna. Det finska språket ska användas och synas i undervisningssituationer och kommunikationssituationer. Lärmiljöerna kan anpassas så att de lämpar sig för olika situationer för språkinläring och ger möjlighet att arbeta på ett mångsidigt sätt både i grupp och självständigt. Lärmiljöerna planeras tillsammans med eleverna. Lärmiljöerna ska stöda elevens naturliga nyfikenhet, lust att pröva på nya saker samt lekfullhet och fantasi. Lärmiljöerna ska stärka utvecklingen av barnens multilitteracitet genom att man i undervisningen använder till exempel bilder, rörelse, ljud och olika didaktiska verktyg. I undervisningen ska man med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund och dubbla kulturidentitet erbjuda eleverna möjlighet att utveckla sitt språk och sin förståelse av den finska kulturen med hjälp av olika lärmiljöer.

Handledning, differentiering och stöd i A1lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurserna 1–2

Eleverna ska i undervisningen uppmuntras att mångsidigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar, stärkande av färdigheter för språkstudier och aktiverande arbetsätt som främjar kreativitet och delaktighet stöder utvecklingen av de språkkunskaper eleverna redan har. Eleverna erbjuds möjlighet att bekanta sig med andra språk som skolan erbjuder. Eleverna ska få mångsidig information om betydelsen av att kunna språk och de ska uppmuntras att studera många olika språk.

Undervisningen ska ordnas så att den tar i beaktande elevernas olika utgångslägen och undervisningen ska vid behov differentieras. Eleverna har rätt att vid behov få stöd för sitt lärande. Det ska finnas särskilt vägande skäl för att en elev befrias från språkstudierna och bedömningen ska göras individuellt för varje elev. I kapitel 7 i Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014 föreskrivs om stöd för lärande och skolgång. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan finska från tidigare. Eleverna handleds att finna material som intresserar dem och som främjar lärandet, till exempel på nätet eller biblioteket.

www

V A A S A .
V A S A .

*Flexibel gruppering borde användas mer frekvent. Grupperna kan ändras under läsåret. Viktigt att fundera på resurser och att koppla in speciallärare/resurslärare vid behov.
Undervisningen bör differentieras i djup, mängd och tempo.*

Bedömning av elevens lärande i A1lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurserna 1–2

Syftet med bedömningen under läsåret är i första hand att handleda lärandet med hjälp av uppmuntrande respons. Lärarens respons ger eleverna en möjlighet att bli medvetna om målen för lärandet samt om sina egna kunskaper och hur de kan utvecklas. För att studierna ska framskrida är det viktigt att läraren ger eleverna möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt. Eleverna övar med hjälp av lärarens handledning sina kunskaper i själv och kamratbedömning som en del av språkstudierna.

I slutet av läsåret ska läraren ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i A1lärokursen i modersmålsinriktad finska som baserar sig på lärarens iakttagelser av elevernas kunskaper i relation till samtliga mål som ställts upp i läroplanen. Då läraren bedömer elevernas lärande ska hen se till att eleverna har möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt.

SPRÅKPEDAGOGIK OCH SPRÅKUTVECKLING

Den språkliga utvecklingen startar vid födseln och fortsätter livet ut. Individen tillägnar sig sin kompetens i flera språk i hemmet, i skolan och under fritiden. Den språkliga kompetensen består av kompetens i modersmålen, i andra språk och i olika dialektala varianter, på olika nivåer. Utgångspunkten för skolans språkundervisning är att språket används i olika situationer och sammanhang. Språkundervisningen ska stärka elevernas språkliga medvetenhet och stödja språkbruk på olika språk parallellt. Den ska även bidra till att eleverna utvecklar kompetens i multilitteracitet. Eleverna ska lära sig att analysera texter och kommunikationsformer på olika språk och använda språkvetenskapliga begrepp vid tolkning av texter och använda sig av olika sätt att lära sig språk. De ska också uppmuntras att lära sig språk på flera olika sätt och att använda sin kompetens i olika språk som stöd för allt lärande i alla läroämnen. Eleverna ska få handledning

i att läsa texter på lämplig nivå på olika språk och att i sina studier söka information och kunskap på olika språk.

Eleverna ska vägledas att se och förstå sin egen och andras mångfasetterade språkliga och kulturella identitet. Även betydelsen av minoritetsspråken och de utrotningshotade språken ska behandlas i undervisningen och den ska stödja elevens flerspråkighet genom att inkludera elevens alla språk, även de som används på fritiden. Undervisningen ska stärka elevens tro på den egna förmågan att lära sig språk och uppmuntra till att modigt använda nya språk, även på grundläggande nivå. Utgångspunkten för all språkpedagogisk verksamhet är att flera olika läroämnen samarbetar.

LÄROKURSER I DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET OCH FRÄMMANDE SPRÅK

Elevernas studieprogram innehåller minst en lång och en medellång lärokurs i språk. Av dessa ska det ena vara det andra inhemska språket (svenska eller finska) och det andra något främmande språk eller samiska. Långa lärokurser innebär A-lärokurser samt modersmålsinriktade lärokurser i svenska och finska. B1-lärokurserna är medellånga lärokurser. Dessutom kan utbildningsanordnaren erbjuda olika långa lärokurser i andra språk som valfria och frivilliga språkstudier.

För läroämnet det andra inhemska språket har det inom dessa grunder fastställts sex lärokurser: lång lärokurs (A-lärokurs) i finska och svenska och i modersmålsinriktad finska och svenska samt medellång lärokurs (B1-lärokurs) i finska och svenska.

I läroämnet främmande språk har det fastställts sju olika lärokurser: lång lärokurs (A-lärokurs) i engelska, i annat främmande språk och i samiska, medellång lärokurs (B1-lärokurs) i främmande språk samt kort lärokurs (B2-lärokurs) i främmande språk, samiska och latin.

Beskrivningen av lärokursen i främmande språk kan tillämpas på alla språk som inte har språkspecifik lärokursbeskrivning. På basis av grunderna ska utbildningsanordnaren utarbeta språkspecifika tillämpningar. För engelska språket utarbetas endast A-lärokurs. Vid behov kan man lokalt utarbeta en lärokursbeskrivning för engelska som B1- eller B2-språk genom att använda lärokurserna B1 och B2 för främmande språk som modell. Den kunskapsnivå för växande språkkunskap som fastställs i grunderna lämpar sig för europeiska språk som använder ett skriftsystem som grundar sig på alfabetet. För andra språk låter utbildningsanordnaren utarbeta en läroplan som följer dessa grunder i tillämpliga delar.

13.4.3 FRÄMMANDE SPRÅK

SPRÅKPEDAGOGIK OCH SPRÅKUTVECKLING

Målen för språkpedagogik och språkutveckling och möjligheterna att studera det andra inhemska språket och främmande språk finns beskrivna i avsnittet om undervisningen av det andra inhemska språket.

FRÄMMANDE SPRÅK, A-LÄROKURS

ENGELSKA, ANNAT FRÄMMANDE SPRÅK, SAMISKA

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Språkundervisningen är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska miljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Språkstudierna ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera muntligt med elever och grupper också på olika håll i världen. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan i en internationell värld.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

Mål för undervisningen i engelska/annat främmande språk/samiska i årskurs 1–2

Studierna i det första främmande språket eller det andra inhemska språket inleds oftast i årskurs 3. Undervisningen i A-lärokursen kan dock påbörjas redan före årskurs 3. I det fallet följs grunderna för läroplanen för A-lärokursen med hänsyn till elevernas ålder.

Redan innan undervisningen i A-lärokursen inleds kan eleverna preliminärt stifta bekantskap med olika språk, till exempel engelska, samiska eller annat främmande språk. Sådan verksamhet kallas för språkdusch. Eleverna lär sig grunderna i språket eller språken samtidigt som de sjunger, leker, spelar och rör på sig. Innehållet väljs tillsammans med eleverna utifrån elevernas intressen. Undervisningen kan genomföras i samband med andra lektioner, som en del av den helhetsskapande undervisningen och de mångvetenskapliga lärområdena eller under särskilda lektioner eller undervisningspass. Språkdusch kan också ordnas i högre årskurser.

13.4.4 MATEMATIK

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i matematik är att utveckla ett logiskt, exakt och kreativt matematisk tänkande hos eleverna. Undervisningen ska lägga grund för förståelsen av matematiska begrepp och strukturer samt utveckla elevernas förmåga att behandla information och lösa problem. På grund av matematikens kumulativa natur ska undervisningen framskrida systematiskt. Konkreta och laborativa inslag är centrala i undervisningen och studierna i matematik. Lärandet stöds med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

Undervisningen i matematik ska stödja eleverna att utveckla en positiv attityd till matematik och en positiv bild av sig själva som elever i matematik. Den ska också utveckla elevernas förmåga att kommunicera, interagera och samarbeta. Undervisningen i matematik ska vara målinriktad och långsiktig och stödja eleverna att själva ta ansvar för sitt lärande.

Undervisningen ska handleda eleverna att förstå nyttan av matematik i sitt eget liv och i ett bredare samhällsperspektiv. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att använda och tillämpa matematik på ett mångsidigt sätt.

I **årskurserna 1–2** ska eleverna i undervisningen i matematik erbjudas mångsidiga upplevelser för att tillägna sig matematiska begrepp och strukturer. Olika sinnen ska utnyttjas i undervisningen. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att uttrycka matematiska tankar med konkreta hjälpmedel, muntligt, skriftligt och genom att rita och tolka bilder. Undervisningen i matematik ska lägga en stabil grund för förståelse av talbegreppet och tiosystemet samt för räknefärdigheter.

Mål för undervisningen i matematik i årskurs 1–2

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Betydelse, värderingar och attityder		
M1 stödja elevens iver och intresse för matematik samt utvecklingen av en positiv självbild och ett gott självförtroende	I1–I4	K1, K3, K5, K7
Arbetsfärdigheter		
M2 handleda eleven att utveckla färdigheten att göra matematiska observationer samt tolka och utnyttja dem i olika situationer	I1–I4	K4
M3 uppmuntra eleven att framföra sina lösningar och slutledningar med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg	I1–I4	K2, K4, K5,
M4 handleda eleven att utveckla förmågan att dra slutsatser och lösa problem	I1–I4	K1, K4, K6
Begreppsliga och ämnesspecifika mål		
M5 handleda eleven att förstå matematiska begrepp och beteckningar	I1–I4	K1, K4
M6 stödja eleven att utveckla förståelsen av talbegreppet och principen för tiosystemet.	I2	K1, K4
M7 introducera eleven i principerna för de grundläggande räkneoperationerna och deras egenskaper	I2	K1, K4
M8 handleda eleven att utveckla flytande grundläggande räknefärdigheter med naturliga tal samt att använda olika huvudräkningsstrategier	I2	K1, K4
M9 introducera eleven i geometriska former och handleda eleven att uppfatta deras egenskaper	I3	K1, K4, K5
M10 handleda eleven att förstå principen för mätning	I3	K1, K4

M11 introducera eleven i tabeller och diagram	I4	K4, K5
M12 lära eleven att skapa stegvisa instruktioner och att följa dem	I1	K1, K2, K4, K5

Centralt innehåll som anknyter till målen för matematik i årskurs 1–2

I1 Matematiskt tänkande: Eleverna erbjuds möjligheter att finna likheter, skillnader och mönster. De jämför, klassificerar och ordnar samt observerar samband mellan orsak och verkan. De övar sig att se matematiska situationer ur olika perspektiv. Eleverna får kunskap om programmeringens grunder genom att skapa stegvisa instruktioner som också testas.

I2 Tal och räkneoperationer: I räkneoperationerna används naturliga tal. Målet är att eleverna behärskar sambandet mellan antal, talnamn och sifferbeteckning. Eleverna breddar sin förståelse av tal genom att räkna, observera och uppskatta antal. Förmågan att se talföljder, att jämföra och ordna tal övas. Eleverna undersöker egenskaper hos tal, såsom jämna tal, multiplar och halvering samt lär sig uppdelningarna av talen 1–10.

Eleverna handleds att använda tal på ett ändamålsenligt sätt i olika situationer: uttrycka antal, ordningsföljd och mätresultat samt använda talen i räkneoperationer. Eleverna utforskar principen för tiosystemet med hjälp av konkreta modeller. Elevernas kunskaper i addition och subtraktion utvecklas först inom talområdet 0–20 och sedan inom talområdet 0–100. Man övar olika huvudräkningsstrategier för att utveckla elevernas räknefärdigheter. Addition och subtraktion konkretiseras med hjälp av tillämpningar i olika situationer. Eleverna lär sig att utnyttja principerna för kommutativitet och associativitet i addition. Eleverna handleds med hjälp av konkreta exempel att förstå begreppet multiplikation och lär sig multiplikationstabellerna för talen 1–5 och 10. Grunden för förståelse av division och sambandet mellan multiplikation och division läggs. Man utnyttjar kommutativitet vid multiplikation och introduceras i associativitet vid multiplikation. Grunden för begreppet bråk läggs genom att dela det hela i lika stora delar.

I3 Geometri och mätning: Elevernas förmåga att uppfatta den tredimensionella omgivningen och plangeometrin i den utvecklas. Eleverna övar sig att använda riktning- och lägesbegrepp. Kroppar och plana figurer studeras tillsammans. Eleverna övar sig att känna igen, bygga och rita. De handleds att hitta och nämna egenskaper som också utgör grund för klassificering av kroppar och plana figurer. Eleverna övar och handleds att inse mätningens principer. Man behandlar storheterna längd, massa, volym och tid och övar sig att använda motsvarande måttenheter. De centrala måttenheterna är meter och centimeter, kilogram och gram samt liter och deciliter. Eleverna övar klockslag och tidsenheter.

I4 Informationsbehandling och statistik: Eleverna lär sig samla och registrera information om intressanta ämnesområden. De utarbetar och tolkar enkla tabeller och stapeldiagram.

V A A S A .
V A S A .

II Matematiskt tänkande:

Åk 1: Likheter, skillnader och mönster. Jämförelser, klassificering och ordnande. Skapa och följa stegvisa instruktioner på ett lekfullt sätt.

Åk 2: Likheter, skillnader och mönster. Jämförelser, klassificering och ordnande. Observation av sambandet mellan orsak och verkan. Skapa och följa stegvisa instruktioner på ett lekfullt sätt.

K1 Förmåga att tänka och lära sig.

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens.

K3 Vardagskompetens.

K4 Multilitteracitet

K5 Digital kompetens

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap.

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar utveckling.

I2 Tal och räkneoperationer:

Åk 1: Antal, talnamn och sifferbeteckning. Talramsans, talföljder och tallinjen. Uppdelningar av talen upp till tio. Ental och tiotal. Jämna och udda tal. Ordningstal. Addition och subtraktion inom talområdet 0-20. Huvudräkningsstrategier inom talområdet 0-20. Introduktion av tal upp till 100. Sambandet mellan addition och subtraktion. Kommutativa och associativa lagen vid addition. Euro.

Åk 2: Tiosystemet; ental, tiotal och hundratal. Skriva talföljder och använda tallinjen. Storleksordning, jämförelse av tal, uppskattande av antal. Multiplar och halvering av tal. Betecknande av räkneoperationer (addition, subtraktion och multiplikation). Addition och subtraktion inom talområdet 0-100. Tal upp till 1000 introduceras. Huvudräkningsstrategier (talområdet 0-100). Multiplikation (tabellerna 1-5 och 10). Sambandet mellan addition och multiplikation. Kommutativa och associativa lagen vid multiplikation. Grunderna för division; sambandet mellan multiplikation och division. Grunderna för bråk. Euro och cent.

K1 Förmåga att tänka och lära sig.

K3 Vardagskompetens.

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap.

I3 Geometri och mätning:

Åk 1: Mätningar och uppskattningar, läges- och riktningbegrepp, känna igen, bygga och namnge kroppar, känna igen och rita plangeometrisk figur. Tidsbegrepp och enheter, hela och halva klockslag.

Åk 2: Mätningar; längd, massa, volym och tid. Uppskattning av längd, massa, volym och tid samt val av lämplig enhet. Kroppar och plana figurer; känna igen, namnge, bygga och avbilda. Klassificera kroppar och plana figurer genom att hitta och benämna deras egenskaper. Klockslag med fem minuters noggrannhet.

K1 Förmåga att tänka och lära sig.

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens.

K3 Vardagskompetens.

14 Informationsbehandling och statistik:

Åk 1-2: Avläsa och utarbeta diagram och tabeller

K1 Förmåga att tänka och lära sig.

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens.

K3 Vardagskompetens.

K4 Multilitteracitet

K5 Digital kompetens

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap.

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar utveckling.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i matematik i årskurs 1–2

Undervisningen ska utgå från bekanta ämnen och problem som intresserar eleverna. Målet är att skapa en lärmiljö där eleverna studerar matematik aktivt och med olika hjälpmedel. Varierande arbetssätt används i undervisningen. Eleverna får vänja sig vid att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Pedagogiskt ledda lekar och spel är ett viktigt arbetssätt. Digitala verktyg används i undervisningen och studierna.

Handledning, differentiering och stöd i matematik i årskurs 1–2

Vid skolstarten ska man klargöra vad eleverna redan kan och vilka skillnader det finns i deras kunskaper. Eftersom matematik är ett kumulativt läroämne, är det nödvändigt att behärska grundläggande matematiska begrepp och färdigheter för att kunna lära sig nya saker. Eleverna ska erbjudas stöd både för att komplettera bristfälliga kunskaper och färdigheter och för att tillägna sig nytt innehåll. Man ska reservera tillräckligt

mycket tid och stödja lärandet systematiskt för att utveckla matematiklärandet och elevernas förmåga att ta till sig ny kunskap. Utvecklingen av elevernas kunskaper och färdigheter i matematik ska följas upp kontinuerligt. Stödet ska ge dem möjlighet att utveckla sina färdigheter och samtidigt känna glädje över att lära sig och att kunna. Eleverna ska erbjudas lämpliga hjälpmedel som stöd för lärandet samt möjligheter att själva komma till insikt och förstå. Eleverna ska ges möjlighet att öva tillräckligt.

Elever som behöver mera utmaningar ska erbjudas möjlighet att fördjupa förståelsen för innehållet i årskurserna 1–2. Uppgifterna kan till exempel omfatta egenskaperna hos naturliga tal, olika talföljder, geometri, kreativ problemlösning och mera krävande tillämpningar av grundläggande räkneoperationer.

V A A S A .
V A S A .

Ett bra verktyg för att kartlägga elevernas förkunskaper kunde vara ett "förttest" (pre-test) så att varje elev bemöts på rätt nivå - får stöd där det behövs och inte behöver öva sig på sådant de redan kan.

Verktyg för att differentiera

- Flexibla grupperingar.
- Anpassa inlärningstempot.
- Variera undervisningsmetoderna och utvärderingsmetoderna.
- Ge eleverna problemlösningssuppgifter.
- Ge uppgifter som är svårare men inom samma område
- Konkretisera med digitala hjälpmedel (animeringar etc.)

Bedömning av elevens lärande i matematik i årskurs 1–2

Under läsåret är den huvudsakliga uppgiften för bedömningen av lärandet att stödja och främja elevernas matematiska tänkande och kunskapsutveckling inom alla målområden. Bedömningen av matematiklärandet och responsen ska vara uppmuntrande. Eleverna ska spöras att utnyttja sina styrkor och att träna de färdigheter som behöver utvecklas. Eleverna handleds att själva iaktta hur deras eget lärande framskrider.

Elevernas kunskapsnivå och förståelse av matematik kan utredas med hjälp av samtal, konkreta hjälpmedel, figurer eller skriftliga alster. De ska ha möjlighet att visa sina framsteg på olika sätt. Det är viktigt att vid sidan av korrekta lösningar även beakta på vilket sätt och hur obehindrat eleven räknar.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i matematik är följande

- framsteg i förståelsen av talbegreppet och talföljder
- framsteg i förståelsen av tiosystemet
- framsteg i hur obehindrat eleven räknar
- framsteg i förmågan att klassificera kroppar och figurer
- framsteg i förmågan att använda matematik vid problemlösning.

13.4.5 OMGIVNINGSLÄRA

Läroämnets uppdrag

I läroämnet omgivningslära integreras ämnesområdena biologi, geografi, fysik, kemi och hälsokunskap. Undervisningen ska omfatta perspektivet för hållbar utveckling. I omgivningslära förenas såväl naturvetenskapliga som humanvetenskapliga perspektiv. I omgivningsläran ska eleverna ses som en del av den omgivning de lever i. Utgångspunkten är respekt för naturen och ett människovärdigt liv i enlighet med de mänskliga rättigheterna.

Undervisningen ska stödja eleven att utveckla sitt förhållande till miljön och sin världsbild samt att växa som människa. Målet för undervisningen i omgivningslära är att eleverna lär känna och förstå naturen och den byggda miljön, fenomen som förekommer i dem, sig själva och andra människor samt betydelsen av hälsa och välbefinnande. Omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär förutsätter att eleverna lär sig att söka, bearbeta, producera, presentera, bedöma och värdera information i olika situationer. Undervisningen ska vila på vetenskaplig grund⁴ och eleverna ska utveckla kritiskt tänkande. De ekologiska, kulturella, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbar utveckling ska beaktas i undervisningen i omgivningslära. Det centrala målet för omgivningsläran är att handleda eleverna att förstå hur människans val påverkar livet och miljön i dag och i framtiden.

Omgivningsläran ska lägga grund för kunskaper inom de olika ämnesområdena i omgivningslära. Målet är att förstå deras betydelse för miljön, tekniken, det vardagliga livet, människan och mänsklig verksamhet. Inom biologi är det centralt att eleverna lär känna och förstå naturmiljön, människan, livet och dess utveckling samt villkoren för liv på jorden. Inom geografi är det viktigt att eleverna undersöker deras egen närmiljö och förstår olika områden i världen, fenomen som förekommer i dem och hur livet ser ut för de människor som bor i områdena. Inom fysik är det viktigt att stödja eleverna att förstå naturens grundstrukturer och fenomen och att förklara dessa fenomen även med hjälp av information baserad på egna undersökningar. Inom kemi är det centralt att iakttä olik ämnen i vår omgivning. Man ska undersöka, beskriva och förklara ämnens egenskaper, deras sammansättning samt omvandlingar som de genomgår. Inom hälsokunskap är det viktigt att eleverna lär sig att förstå de faktorer som stödjer och skyddar hälsan i vår omgivning och i mänsklig verksamhet samt att främja kunskaper som stödjer hälsa, välbefinnande, trygghet och säkerhet.

Målet med undervisningen är att väcka och fördjupa elevernas intresse för de olika ämnesområdena i omgivningslära. Likvärdighet och jämlikhet främjas genom att varje elev erbjuds möjligheter att mångsidigt bekanta sig med omgivningslärans samtliga vetenskapsområden och med den teknik och de utbildningsmöjligheter som finns på området.

I årskurserna 1–2 planeras undervisningen i omgivningslära som helheter där man granskar elevernas egen omgivning samt eleverna och deras aktiviteter som en del av omgivningen. Genom uppgifter där man på ett lekfullt sätt löser problem och gör undersökningar väcks elevernas nyfikenhet och intresse för olika fenomen i omgivningen. Dessutom får eleven öva sig att strukturera och benämna omgivningen samt företeelser som anknyter till det egna välbefinnandet och den egna tryggheten och säkerheten.

Mål för undervisningen i omgivningslära i årskurs 1–2

---

⁴ Statsrådets förordning (422/2012) 3 §

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Betydelse, värderingar och attityder		
M1 ge eleven möjligheter att ge utlopp för sin naturliga nyfikenhet och hjälpa eleven att inse att innehållet i omgivningsläran är viktigt för hen	I1–I6	
M2 uppmuntra eleven att glädjas över sitt lärande i omgivningsläran, de egna kunskaperna och nya utmaningar samt att öva sig att arbeta långsiktigt	I1–I6	K1, K6
M3 stödja eleven att utveckla känsla för miljön och handleda eleven att agera på ett hållbart sätt i närmiljön och i skolan	I1–I6	K3, K7
Undersöknings- och arbetsfärdigheter		
M4 handleda eleven att undersöka, röra sig och göra utflykter i sin närmiljö	I2–I4, I6	K3
M5 uppmuntra eleven att undra och ställa frågor samt använda gemensamma reflektioner som utgångspunkt för små undersökningar och andra aktiviteter	I1–I6	K1, K7
M6 handleda eleven att göra iakttagelser och experiment i skolan och närmiljön med hjälp av olika sinnen och enkla undersökningsredskap samt att presentera sina resultat på olika sätt	I1–I6	K1, K4
M7 handleda eleven att mångsidigt beskriva, jämföra och klassificera organismer, livsmiljöer, fenomen, material och situationer samt namnge dessa	I1–I6	K1, K4
M8 vägleda eleven att agera på ett tryggt och säkert sätt, följa givna anvisningar och förstå motiveringarna för dem	I1–I6	K3
M9 handleda eleven att på ett mångsidigt sätt bekanta sig med vardagsteknik samt uppmuntra eleverna att tillsammans pröva, upptäcka, bygga och skapa nytt	I2, I4, I6	K3, K1
M10 handleda eleven att träna sin förmåga att arbeta i grupp och sina emotionella färdigheter samt att stärka respekten för sig själv och andra	I1–I6	K2, K3
M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka information samt för att dokumentera och presentera observationer	I1–I6	K5, K4
Kunskap och förståelse		
M12 handleda eleven att strukturera omgivningen, den mänskliga verksamheten och fenomen som förekommer i den med hjälp av begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära	I1–I6	K1
M13 hjälpa eleven att förstå enkla bilder, modeller och kartor som beskriver omgivningen	I1–I6	K4, K1
M14 uppmuntra eleven att uttrycka sig och öva sig att motivera sina åsikter	I1–I6	K2, K4

M15 handleda eleven att reflektera över faktorer som främjar växande och utveckling, hälsa och välbefinnande samt de grundläggande förutsättningarna för liv	I1, I5	K3

Centralt innehåll som anknyter till målen för omgivningslära i årskurs 1–2

Innehållet väljs så att det stödjer målen och utnyttjar de lokala möjligheter som finns. Innehållet formas till helheter för olika årskurser.

I1 Att växa och utvecklas: Innehållet väljs så att eleverna får en uppfattning om människokroppens olika delar och livsfunktioner samt om livets gång och den egna åldersgruppens växande och utveckling i huvuddrag. Eleverna får träna sina emotionella färdigheter och att främja psykiskt välbefinnande, som att respektera sig själva och andra, i enlighet med åldern.

I2 Livet hemma och i skolan: Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till livet hemma och i skolan. Lärmiljöerna iaktas ur säkerhetsperspektiv. Eleverna får öva att röra sig på ett säkert sätt i närmiljön och i trafiken. De fördjupar sig i säkerhetsfärdigheter och -anvisningar och motiveringarna till att dessa behövs. Begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära används för att beskriva fenomen, teknik och vardagliga situationer, till exempel att klä sig enligt väderlek. Eleverna får öva sig att samarbeta och att arbeta i olika grupper. Dessutom får eleverna lära sig hur man betar sig i olika situationer i vardagen, att respektera fysisk integritet, att förhindra mobbning, att klara grundläggande egenvård i vardagen och att söka hjälp.

I3 Närmiljön och dess förändringar: Eleverna övar sig att iaktta och undersöka naturen i olika naturmiljöer och byggda miljöer i närheten av skolan. De lär sig att identifiera de vanligaste organismerna och deras livsmiljöer samt objekt i den byggda miljön. Naturens särdrag, fenomen och egenskaper under alla årstider studeras. Miljön och dess fenomen, såsom vädret, beskrivs med hjälp av begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära. Eleverna får skapa en gårdskarta över ett bekant område för att lära sig att förstå idén med kartor.

I4 Att undersöka och experimentera: Som innehåll väljs problemlösnings- och undersökningsuppgifter med anknytning till naturen, den byggda miljön, vardagliga fenomen och teknik samt människan och människans verksamhet. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Man experimenterar och hittar tillsammans på alternativ och lösningar till vardagliga problem. Man iakttar rörelse och funderar på orsaker till att en rörelse förändras. Småskaliga experiment och undersökningar görs i närmiljön och genom att odla växter.

I5 Att reflektera över de grundläggande förutsättningarna för liv: Eleverna fördjupar sig i de grundläggande förutsättningarna för liv – näring, vatten, luft, värme och omsorg. De får insikt i näringsproduktion och varifrån dricksvattnet kommer. Vardagliga hälsovanor och -färdigheter tränas. Man funderar över vad som gör en människa glad och på gott humör och utvecklar tillsammans dagsrutinerna i skolan med tanke på hälsa, välmående och lärande.

I6 Att träna en hållbar livsstil: Innehållet väljs mångsidigt från olika delområden inom hållbar utveckling. Eleverna övar sig att ta hand om sina egna och gemensamma saker. De får lära sig att minska mängden avfall samt att återvinna och sortera avfall. Eleverna får kunskap om den egna hembygden och dess betydelse. Man

medverkar i att främja välbefinnandet i den närmaste omgivningen och i skolan. Man funderar på vilken betydelse de egna handlingarna har för en själv, andra människor samt den närmaste omgivningen.

V A S A .
V A S A .

Inom omgivningslära tränas alla sju kompetenser under varje innehåll:

Kompetens 1 Förmåga att tänka och lära sig

Kompetens 2 Kulturell och kommunikativ kompetens

Kompetens 3 Vardagskompetens

Kompetens 4 Multilitteracitet

Kompetens 5 Digital kompetens

Kompetens 6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

Kompetens 7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

II Att växa och utvecklas:

Åk 1: Innehållet väljs så att eleverna får en uppfattning om människokroppens olika delar och livsfunktioner samt om livets gång och den egna åldersgruppens växande och utveckling i huvuddrag. Eleverna får träna sina emotionella färdigheter och att främja psykiskt välbefinnande, som att respektera sig själva och andra, i enlighet med åldern.

Åk 2: Innehållet väljs så att eleverna får en uppfattning om människokroppens olika delar och livsfunktioner samt om livets gång och den egna åldersgruppens växande och utveckling i huvuddrag. Eleverna får träna sina emotionella färdigheter och att främja psykiskt välbefinnande, som att respektera sig själva och andra, i enlighet med åldern.

I2 Livet hemma och i skolan:

Åk 1: Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till livet hemma och i skolan. Lärmiljöerna iaktas ur säkerhetsperspektiv. Eleverna får öva att röra sig på ett säkert sätt i närmiljön och i trafiken. De fördjupar sig i säkerhetsfärdigheter och -anvisningar och motiveringarna till att dessa behövs. Begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära används för att beskriva fenomen, teknik och vardagliga situationer, till exempel att klä sig enligt väderlek. Eleverna får öva sig att samarbeta och att arbeta i olika grupper. Dessutom får eleverna lära sig hur man beter sig i olika situationer i vardagen, att respektera fysisk integritet, att förhindra mobbning, att klara grundläggande egenvård i vardagen och att söka hjälp.

Åk 2: Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till livet hemma och i skolan. Lärmiljöerna iaktas ur säkerhetsperspektiv. Eleverna får öva att röra sig på ett säkert sätt i närmiljön och i trafiken. De fördjupar sig i säkerhetsfärdigheter och -anvisningar och motiveringarna till att dessa behövs. Begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära används för att beskriva fenomen, teknik och vardagliga situationer, till exempel att klä sig enligt väderlek. Eleverna får öva sig att samarbeta och att arbeta i olika grupper. Dessutom får eleverna lära sig hur man beter sig i olika situationer i vardagen, att respektera fysisk integritet, att förhindra mobbing, att klara grundläggande egenvård i vardagen samt att söka hjälp. Nätsäkerhet och första hjälpen behandlas.

13 Närmiljön och dess förändringar:

Åk 1: Eleverna övar sig att iaktta och undersöka naturen i olika naturmiljöer och byggda miljöer i närheten av skolan. De lär sig att identifiera de vanligaste organismerna och deras livsmiljöer samt objekt i den byggda miljön. Naturens särdrag, fenomen och egenskaper under alla årstider studeras. Miljön och dess fenomen, såsom vädret, beskrivs med hjälp av begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära. Eleverna får skapa en gårdskarta över ett bekant område för att lära sig att förstå idén med kartor. Årstider och månader behandlas både i årskurs 1 och 2. De vanligaste organismerna i Finland tas upp i årskurs 1. Närmiljön för årskurs 1 berör skolgården och parken, här behandlas även gårdskartan.

Åk 2: Eleverna övar sig att iaktta och undersöka naturen i olika naturmiljöer och byggda miljöer i sin närmiljö med fokus på stranden, sjön och skogen. Eleverna lär sig om sin hembygd. De lär sig att identifiera de vanligaste organismerna och deras livsmiljöer samt objekt i den byggda miljön. Naturens särdrag, fenomen och egenskaper under alla årstider studeras. Miljön och dess fenomen, såsom vädret, beskrivs med hjälp av begrepp inom de olika ämnesområdena i omgivningslära. Årstider och månader behandlas både i årskurs 1 och 2. Eleverna får skapa en gårdskarta över ett bekant område för att lära sig att förstå idén med kartor.

14 Att undersöka och experimentera:

Åk 1: Som innehåll väljs problemlösnings- och undersökningsuppgifter med anknytning till naturen, den byggda miljön, vardagliga fenomen och teknik samt människan och människans verksamhet. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Man experimenterar och hittar tillsammans på alternativ och lösningar till vardagliga problem. Man iakttar rörelse och funderar på orsaker till att en rörelse förändras. Småskaliga experiment och undersökningar görs i närmiljön och genom att odla växter. I årskurs 1 baseras problemlösnings- och undersökningsuppgifter på egna iakttagelser och erfarenheter.

Åk 2: Som innehåll väljs problemlösnings- och undersökningsuppgifter med anknytning till naturen, den byggda miljön, vardagliga fenomen och teknik samt människan och människans verksamhet. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Man experimenterar och hittar tillsammans på alternativ och lösningar till vardagliga problem. Man iakttar rörelse och funderar på orsaker till att en rörelse förändras. Småskaliga experiment och undersökningar görs i närmiljön och genom att odla växter.

15 Att reflektera över de grundläggande förutsättningarna för liv:

Åk 1: Eleverna fördjupar sig i de grundläggande förutsättningarna för liv – näring, vatten, luft, värme och omsorg. De får insikt i näringsproduktion och varifrån dricksvattnet kommer. Vardagliga hälsovanor och -färdigheter tränas. Man funderar över vad som gör en människa glad och på gott humör och utvecklar tillsammans dagsrutinerna i skolan med tanke på hälsa, välmående och lärande. I årskurs 1 behandlas de fyra grundelementen; jord, luft, eld och vatten som fenomen.

Åk 2: Eleverna fördjupar sig i de grundläggande förutsättningarna för liv – näring, vatten, luft, värme och omsorg. De får insikt i näringsproduktion och varifrån dricksvattnet kommer. Vardagliga hälsovanor och -färdigheter tränas. Man funderar över vad som gör en människa glad och på gott humör och utvecklar tillsammans dagsrutinerna i skolan med tanke på hälsa, välmående och lärande.

16 Att träna en hållbar livsstil:

Åk 1: Innehållet väljs mångsidigt från olika delområden inom hållbar utveckling. Eleverna övar sig att ta hand om sina egna och gemensamma saker. De får lära sig att minska mängden avfall samt att återvinna och sortera avfall. Eleverna får kunskap om den egna hembygden och dess betydelse. Man medverkar i att främja välbefinnandet i den närmaste omgivningen och i skolan. Man funderar på vilken betydelse de egna handlingarna har för en själv, andra människor samt den närmaste omgivningen.

Åk 2: Innehållet väljs mångsidigt från olika delområden inom hållbar utveckling. Eleverna övar sig att ta hand om sina egna och gemensamma saker. De får lära sig att minska mängden avfall samt att återvinna och sortera avfall. Eleverna får kunskap om den egna hembygden och dess betydelse. Man medverkar i att främja välbefinnandet i den närmaste omgivningen och i skolan. Man funderar på vilken betydelse de egna handlingarna har för en själv, andra människor samt den närmaste omgivningen. Fokus på återvinning sker i årskurs 2. I årskurs 2 fördjupas hållbarhetstanken även utanför skolmiljön och den egna omgivningen till att gälla även ekologiskt resande.

Ett mera specifikt innehåll presenteras i bilagan.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i omgivningslära i årskurs 1–2

Utgångspunkten vid valet av arbetssätt och lärmiljöer är elevernas egna erfarenheter av olika företeelser, fenomen och händelser som anknyter till människan, omgivningen, människans aktiviteter och vardag. I valet av lärmiljöer och arbetssätt beaktas funktionalitet, erfarenhets- och upplevelseaspekten, användningen av drama och berättelser samt omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär. Målet är att undersöka fenomen inom omgivningslärans olika ämnesområden i naturliga situationer och miljöer. Som lärmiljöer används förutom skolans lokaler och den egna klassen mångsidigt även den närliggande naturen och den byggda miljön, olika sociala sammanhang och situationer, digitala lärmiljöer samt lokala möjligheter såsom samarbete med naturskolor, museer, företag, medborgarorganisationer samt natur- och vetenskapscentra. Med tanke på målen är det viktigt att eleverna deltar och samverkar i planeringen och genomförandet av enkla undersökningar samt i diskussionen kring olika perspektiv och lösningar. Genom att eleverna arbetar

aktivt med det fenomen, tema eller aktuella problem som studeras stödjer man lärandet enligt omgivningslärans mål.

Handledning, differentiering och stöd i omgivningslära i årskurs 1–2

Med tanke på målen för omgivningsläran är det viktigt att handleda eleverna att mångsidigt använda olika studiesätt. Handledning behövs särskilt för att varje elev ska lära sig agera tryggt och ta hänsyn till andra i olika lärmiljöer. I undervisningen och vid valet av arbetssätt beaktas elevernas tidigare kunskaper och färdigheter samt specialbehov i anslutning till utveckling, livssituation och kultur. Eleverna får lära sig att respektera allas rätt till integritet i personliga frågor. Ett undersökande arbetssätt och övningar som förutsätter olika nivåer av tänkande kan stödja differentiering enligt individuella behov. Gruppsamverkan stödjer att eleverna lär sig tillsammans och utnyttjar de olika styrkor som finns representerade i gruppen. Handledning och stöd, valet av arbetssätt samt känslan av att lyckas stärker elevernas självbild i omgivningslära. Eleverna ska även ges möjlighet till fördjupning samt till lugn och ro.

V A S A .
V A S A .

- *Språk, begrepp studieteknik*
- *Läsförståelse- läsa faktatexter*
- *Anteckningar- tankekartor*
- *Uteundervisning*
- *Instruktioner*

Bedömning av elevens lärande i omgivningslära i årskurs 1–2

Att dela in lärostoffet i helheter med egna mål och bedömningsgrunder stödjer en mångsidig bedömning. Konstruktiv respons, frågor och konkreta utvecklingsförslag bidrar till att arbetet framskrider. Positiv respons och uppmuntran stärker elevernas motivation och ökar deras intresse för att utforska sin omgivning. Eleverna ska ges möjligheter att visa sina kunskaper och färdigheter på många olika sätt, inte endast skriftligt. I slutet av helheten bedöms hur väl de överenskomna målen uppnåtts. Eleverna ska öva sig att observera sitt eget lärande och sin aktivitet. Elevernas värderingar, attityder, hälsobeteende, sociala färdigheter, temperament eller andra personliga egenskaper är inte föremål för bedömningen.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i omgivningslära är följande

- framsteg i förmågan att undersöka, agera och röra sig i närmiljön
- framsteg i förmågan att iaktta och observera
- framsteg i förmågan att agera tryggt och säkert
- framsteg i förmågan att arbeta i grupp.

13.4.6 RELIGION ÅRSKURS

Läroämnets uppdrag

Läroämnets uppdrag är att ge eleverna en bred allmänbildning i religion och livsåskådning. Undervisningen ska göra eleverna förtrogna med den religion som studeras och dess mångfald. Eleverna ska få insikt i religiösa och konfessionella traditioner i Finland och i religioner och livsåskådningar på andra håll i världen. Läroämnet ska främja förståelse för förhållandet mellan religion och kultur samt multilitteracitet i fråga om religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska ge mångsidig kunskap om religioner och hjälpa eleverna att förstå diskussioner som gäller religion. Eleverna ska vägledas att tänka kritiskt och att studera religioner och livsåskådningar ur olika perspektiv. I undervisningen behandlas förhållandet mellan religion och kunskap samt språk, symbolik och begrepp som är kännetecknande för religioner. Religionsundervisningen ska ge eleverna beredskap att ta del av den dialog som förs både inom och mellan olika religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska handleda eleverna att respektera livet, människovärdet och det som är heligt för en själv och andra.

Undervisningen ska ge eleverna insikt i etiskt tänkande inom den religion som studeras och inom andra religioner och livsåskådningar, och uppmuntra eleverna att själva fundera över etiska frågor. Undervisningen ska stödja elevens självkänedom, självaktning och utveckla elevens livskompetens under hela den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska hjälpa eleven att forma och bedöma sin identitet, sin livsåskådning och sin världsåskådning. Religionsundervisningen ska stödja att eleven utvecklas till en ansvarsfull medlem i sin grupp och i det demokratiska samhället och till en ansvarsfull världsmedborgare.

I **årskurserna 1–2** har religionsundervisningen som uppdrag att handleda eleverna att lära känna och uppskatta sin egen religiösa och konfessionella bakgrund och att möta mångfalden av religioner och livsåskådningar i den egna klassen, skolan och närmiljön med respekt. För detta ska undervisningen ge grundläggande kunskaper, färdigheter och tankeverktyg. Eleverna ska uppmuntras att identifiera och uttrycka sina känslor och åsikter och öva sig att identifiera andras känslor och respektera andras åsikter. Eleverna ska uppmuntras att undra, fråga och att delta i diskussioner. Eleverna ska vägledas att handla ansvarsfullt och rättvist.

Mål för undervisningen i religion i årskurs 1–2

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M1 väcka elevens intresse för religionsundervisningen och handleda eleven att förstå sin egen familjs religiösa och konfessionella bakgrund	I1, I2, I3	K2, K4
M2 vägleda eleven att få insikt i centrala begrepp, berättelser och symboler i religionen i fråga	I1	K1
M3 handleda eleven att utforska det religiösa året, religiösa högtider och seder	I1	K2, K7
M4 sporra eleven att lära känna seder och högtider i religioner och livsåskådningar som förekommer i klassen, skolan och närmiljön	I2	K2, K3, K7
M5 uppmuntra eleven att identifiera och uttrycka sina tankar och känslor	I1, I3	K2, K6, K7

M6 vägleda eleven att handla rättvist, leva sig in i andras situation och att respektera andras tankar och övertygelser samt mänskliga rättigheter	I1, I2, I3	K2, K6, K7
M7 handleda eleven att tänka etiskt och att inse vad det innebär att ta ansvar för sig själv, sin grupp, miljön och naturen	I3	K3, K7
M8 ge eleven möjligheter att öva sig att framföra och motivera sina åsikter samt att lyssna på och förstå olika åsikter	I1, I3	K1, K5, K6, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för religion i årskurs 1–2

Innehållet ska väljas så att det stödjer de allmänna målen i läroämnet. Vid valet av innehåll utnyttjas de lokala möjligheterna. Innehållsområdena formas till helheter för olika årskurser. Elevernas erfarenhetsvärld ska beaktas vid valet av innehåll och vid närmare behandling av det.

I1 Förhållandet till den egna religionen: Undervisningen inleds med att eleven bekantar sig med sin egen familj: släkt, historia, religion eller livsåskådning samt olika slags familjer. Det är viktigt att undervisningen tar upp den egna religionens högtider och helger, deras innehåll, innebörd och hur de firas. Undervisningen ska också behandla berättelser, traditioner och seder i den egna religionen. Eleven utforskar den egna religionens centrala begrepp, symboler och mångfald.

I2 Religionernas värld: Innehållet väljs utgående från de religioner som förekommer i elevens skola och närmiljö samt dessa religioners viktigaste seder och högtider. Även irreligiositet beaktas i innehållet.

I3 Ett gott liv: I undervisningen behandlas livsfrågor som hör ihop med människans födelse och död samt respekt för livet. Centralt innehåll är elevens egna handlingar och konsekvenser av dem, ansvar för andra människor, miljön och naturen samt empati, människovärde och individualitet. Barnets rättigheter och betydelse behandlas inledningsvis. Vid valet av innehåll ska FN:s konvention om barnets rättigheter samt människans holistiska välbefinnande beaktas. Innehållet ska stödja eleven att utveckla emotionella färdigheter.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i religion i årskurs 1–2

I undervisningen ska man sträva efter att skapa ett lugnt, öppet och förtroligt samtalsklimat. Det är viktigt att varje elev får berätta om sina iakttagelser och erfarenheter. Eleverna uppmuntras att lära sig genom samspel, att diskutera och att motivera sina åsikter samt att acceptera olikheter. Det är viktigt att i undervisningen utgå från eleven och respektera elevens upplevelsevärld, i synnerhet när man tar upp etiska frågor. Kreativa, konkreta och upplevelsebaserade metoder, projekt och diskussioner stödjer den holistiska synen på eleven som en social och aktiv person som lär sig genom alla sinnen. Undervisningen kan innehålla individuella eller gemensamma projekt som omfattar flera lärokurser eller överskrider läroämnesgränserna. I undervisningen används digitala verktyg på ett mångsidigt och interaktivt sätt. Berättelser, musik, bildkonst, lek, drama samt gäster och studiebesök används för att ge variation i arbetet och glädje i lärandet.

Handledning, differentiering och stöd i religion i årskurs 1–2

Undervisningen i de olika lärokurserna i religion ska ta hänsyn till elevernas olika behov och bakgrund, såsom språkkunskap och kulturell bakgrund. Centrala begrepp diskuteras och förklaras så att alla elever har möjlighet att förstå dem. Arbetsätten anpassas till barnens ålder. I undervisningen skapas gemensamma situationer som främjar lärande och delaktighet och eleven handleds att stärka sin studiefärdighet och initiativförmåga.

V ^ ^ S ^ .
V ^ S ^ .

Elevernas förkunskaper är helt avgörande för differentieringen. Det kan vara stora skillnader beroende på eleverna bakgrund. Har eleven haft kontakt med religionen i fråga eller inte? Grundläggande begrepp kan vara helt nya för eleven eller så har eleven en förkunskap tex från familjens engagemang i ett religiöst sammanhang.

Elever med olika typer av inlärningssvårigheter behöver eventuellt få anpassade uppgifter. Förkortade texter, bildhjälp och stödord.

Bedömningen av elevens lärande i religion i årskurs 1–2

Bedömningen av lärande ska vara handledande och uppmuntrande. Mångsidig respons ges i samband med arbetet och gemensamma diskussioner. Responsen ska utveckla elevernas samarbetsförmåga och uppmuntra dem att uttrycka sina tankar. Eleverna ska i undervisningen ges utrymme och uppmuntras att ifrågasätta och ställa frågor samt att motivera sina åsikter och lyssna på andras synpunkter. Mångsidiga arbetssätt ger eleverna möjligheter att visa och själva ge akt på sina framsteg och kunskaper.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i religion är följande

- framsteg i att känna igen och namnge fenomen som rör livsåskådning i sin närmiljö
- framsteg i förmågan att arbeta i grupp
- framsteg i förmågan att uttrycka tankar och lyssna på andra.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 1–2

I den grundläggande utbildningens lärokurs ingår enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning religion eller livsåskådningskunskap. Enligt 13 § i samma lag ska undervisningen i religion genomföras enligt olika lärokurser i enlighet med elevernas religionssamfund. För att garantera enhetlighet i läroämnet är målen och det centrala innehållet gemensamma för alla lärokurser.

I beskrivningarna av lärokurserna för de olika religionerna preciseras det gemensamma innehållet utgående från respektive religions särdrag. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna och de preciserade beskrivningarna av lärokurserna i de olika religionerna.

EVANGELISK-LUTHERSK TRO

Beskrivningen av lärokursen preciserar det centrala innehållet som är gemensamt för alla lärokurser. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från den preciserade beskrivningen av lärokursen och de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna för läroämnet religion.

I1 Förhållandet till den egna religionen: Undervisningen inleds med att eleven bekantar sig med historier, religioner och livsåskådningar i sin egen familj och släkt. Man uppmärksammar eleverna på att det finns olika slag av familjer. Eleverna bekantar sig med kyrkoårets centrala högtider, jul och påsk och de traditioner och berättelser i Bibeln som är förknippade med dessa. I undervisningen behandlas också livets högtider inom kristendomen, deras innehåll och innebörd. Psalmer och musik som anknyter till kyrkoåret och barndomen behandlas i undervisningen. Eleverna bekantar sig med centrala begrepp och symboler inom kristendomen och församlingen. Den kristna gudsbilden och kyrkobyggnaden behandlas i undervisningen.

I2 Religionernas värld: Man bekantar sig med religioner som förekommer i skolan och närmiljön, deras centrala högtider och seder. Också kristendomens mångfald och irreligiositet behandlas.

I3 Ett gott liv: I undervisningen behandlas betydelsen av respekt för livet och för människovärdet samt barnets rättigheter. Man reflekterar över livsfrågor och bekantar sig med det kristna perspektivet på dessa. Centralt innehåll är etisk reflektion, FN:s konvention om barnets rättigheter och Den gyllene regeln. Man reflekterar över frågor som hör samman med elevernas vardag och anknyter dem till bibliska berättelser. Man uppmuntrar eleven att identifiera och uttrycka sina känslor och att leva sig in i andras situation och acceptera olikheter. Eleverna reflekterar över egna handlingar och konsekvenserna av dem samt ansvaret för andra människor, miljön och naturen.

V A S A .
V A S A .

II Förhållandet till den egna religionen:

Åk 1: Religionen i den egna familjen och släkten. Högtider under året, betoning på julen. Psalmer och musik är en central del i religionsundervisningen och implementeras också i skolans verksamhetskultur. Kyrkobyggnader och kristna symboler tas upp i årskurs 2.

Åk 2: Kyrkobyggnader och centrala kristna symboler. Högtider under året med betoning på påsken. Psalmer och musik som en central del i religionsundervisningen och implementeras i skolans verksamhetskultur.

I2 Religionernas värld:

Åk 1: Övriga religioner uppmärksammas i den mån de förekommer i närmiljön.

Åk 2: Grunderna i judendom och islam.

I3 Ett gott liv:

Åk 1: Den gyllene regeln. Nya Testamentets berättelser om Jesus med betoning på Jesu liv och verksamhet

Åk 2: FN:s konvention om barnens rättigheter lyfts fram

Kompetens 1 Förmåga att tänka och lära sig

Kompetens 2 Kulturell och kommunikativ kompetens

Kompetens 3 Vardagskompetens

Kompetens 4 Multilitteracitet

Kompetens 5 Digital kompetens

Kompetens 6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

Kompetens 7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

ORTODOX TRO

Beskrivningen av lärokursen preciserar det centrala innehåll som är gemensamt för alla lärokurser. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från den preciserade beskrivningen av lärokursen och de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna för läroämnet religion.

I1 Förhållandet till den egna religionen: I undervisningen uppmärksammas olika slags familjer och förhållandet till den ortodoxa kyrkan och andra kyrkor eller livsåskådningar. Man granskar mysterierna som en del av familjens och barnets eget liv. Man behandlar inledningsvis den egna religionens särdrag och centrala begrepp, vokabulär och symboler inom kyrkan samt lär sig om olika gudstjänster. Kyrkan som byggnad studeras. Eleverna bekantar sig med den egna församlingen och det ortodoxa kyrkoårets centrala högtider enligt de kristna årshögtiderna. Man behandlar traditioner, seder och några helgon som är förknippade med dem. Eleven bekantar sig med sitt skyddshelgon.

I2 Religionernas värld: Eleverna lär känna religioner, livsåskådningar och irreligiositet i den egna klassen, skolan och närmiljön i samband med vardagsevenemang och fester i skolan. Det ortodoxa perspektivet beaktas i samband med fester eller kyrkliga evenemang. Man bekantar sig med elevens ortodoxa traditioner ur ett mångkulturellt perspektiv.

I3 Ett gott liv: Vid val av innehåll beaktas läran om frihet och ansvar som hänger ihop med den ortodoxa människosynen samt ett holistiskt välbefinnande. Ansvar för miljön och naturen samt livets unicitet behandlas i undervisningen. Man försöker leva sig in i andra människors situation och funderar över frågor som hör samman med människans liv, såsom omtänksamhet, förlåtelse, ärlighet, omsorg och kärlek i familjen och i skolan. Man klargör vilken betydelse FN:s konvention om barnets rättigheter har för elevens eget liv. Man studerar livet och döden samt etiska frågor med hjälp av Gamla och Nya Testamentets berättelser och exempel ur vardagen.

13.4.7 LIVSÅSKÅDNINGSKUNSKAP

Läroämnets uppdrag

Uppdraget för undervisningen i livsåskådningskunskap är att främja elevernas förmåga att sträva efter det goda livet. I livsåskådningskunskapen ses människorna som aktörer som förnyar och skapar sin kultur och som upplever och skapar mening tillsammans och i samverkan med omvärlden. Livsåskådningar, mänskliga sedvanor och deras innebörd anses vara resultat av växelverkan mellan individer, samhällen och kulturarv. I livsåskådningskunskapen betonas människans förmåga att aktivt påverka sina egna tankar och handlingar. Detta gäller även elevernas studier och lärande. Därför är det viktigt att undervisningen och studierna anpassas efter elevernas tanke- och upplevelsevärld.

Undervisningen i livsåskådningskunskap har som uppdrag att utveckla elevernas förmåga att växa till självständiga, toleranta, ansvarsfulla och omdömesgilla medlemmar i sitt samhälle. Målet är ett fullständigt demokratiskt medborgarskap i en allt mer global och snabbt föränderlig värld. Det förutsätter att undervisningen i livsåskådningskunskap mångsidigt ökar den åskådningsmässiga och kulturella allmänbildningen, utvecklar förmågan att tänka, förmågan att handla etiskt och kritiskt och att lära sig. Att tänka kritiskt innebär inom livsåskådningskunskap att söka orsaker, se sammanhang, ha känsla för situationer och att kunna ändra sitt förhållningssätt. Hit hör också en öppen och reflekterande attityd.

Livsåskådningskunskapen ska stödja utvecklingen av mångsidig kompetens, i synnerhet förmågan att tänka och lära sig, kulturell och kommunikativ kompetens, vardagskompetens och förmågan att delta, påverka och ta ansvar.

I **årskurserna 1–2** ska tyngdpunkten i undervisningen i livsåskådningskunskap ligga på att utveckla elevernas samarbets- och kommunikationsförmåga, uttrycksförmåga samt tänkande och lärande. Genom att vara lyhörd för och respektera elevens tankar och erfarenheter hjälper man eleven att utveckla en sund självkänsla och en positiv självbild.

Mål för undervisningen i livsåskådningskunskap i årskurs 1–2

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M1 vägleda eleven att lyssna på andra elevers åsikter och tankar	I1–I4	K1, K2, K4
M2 uppmuntra eleven att uttrycka sina egna tankar och känslor på olika sätt	I2	K1, K2, K7
M3 vägleda eleven att värdesätta sina egna och andras tankar	I1	K1, K2, K7
M4 främja elevens förmåga att ställa frågor och framföra motiverade argument	I1–I4	K1, K2, K7
M5 vägleda eleven att uppfatta orsak och verkan samt etiska aspekter i vardagliga situationer	I1–I4	K1, K3, K4

M6 uppmuntra eleven att reflektera över skillnaden mellan rätt och fel samt godhet	I1–I4	K1, K3, K7
M7 handleda eleven att lära känna seder och bruk i närmiljön	I2	K2, K4
M8 handleda eleven att förstå grundläggande faktorer för att människor ska kunna leva tillsammans	I1–I4	K2, K3, K7
M9 vägleda eleven att respektera och uppskatta naturen och sin närmiljö	I4	K3, K5, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för livsåskådningskunskap i årskurs 1–2

Innehållet väljs så att det stödjer målen och utnyttjar de lokala möjligheter som finns. Innehållsområdena formas till helheter för olika årskurser. Elevernas upplevelsevärld, idéer och tankar beaktas vid valet av innehåll och vid närmare behandling av det.

I1 Att växa till ett gott liv: Eleverna tränar samtalsfärdigheter genom att lära sig lyssna på andra med respekt och genom att öva att uttrycka sig tydligt. De reflekterar tillsammans över betydelsen av gott handlande, rätt och fel och att skilja mellan dem samt på människans godhet. Tillsammans undersöker man vad vänskap innefattar och betyder i barns liv.

I2 Olika sätt att leva: Eleverna reflekterar över frågan "Vem är jag?" och olika sätt att leva och tänka. Tillsammans undersöker man olika livsstilar, särskilt sådana som anknyter till elevens egen hem- och kulturbakgrund.

I3 Grunderna för ett gemensamt liv: Eleverna fördjupar sig i grunderna för att leva tillsammans genom att undersöka till exempel betydelsen av regler, förtroende, ärlighet och uppriktighet i olika vardagliga situationer och miljöer i sitt liv. De stiftar inledningsvis bekantskap med barnets rättigheter och barnets ställning i olika samhällen.

I4 Naturen och en hållbar framtid: Eleverna undersöker olika levnadssätt i världen och reflekterar samtidigt över livets förgänglighet. Tillsammans fördjupar man sig i berättelser om världens uppkomst. Eleverna undersöker sin egen närmiljö och granskar hur de egna valen och handlingarna påverkar miljön. Eleverna försöker hitta betydelsefulla upplevelser som hör samman med naturen.

V A S A .
V A S A .

I årskurserna 1–2 ska tyngdpunkten i undervisningen i livsåskådningskunskap ligga på att utveckla elevernas samarbets- och kommunikationsförmåga, uttrycksförmåga samt tänkande och lärande. Genom att vara lyhörd för och respektera elevens tankar och erfarenheter hjälper man eleven att utveckla en sund självkänsla och en positiv självbild.

I1 Att växa till ett gott liv:

Åk 1: Vänskap - jag och andra. Vem är en vän?

Åk 2: Vänskap - självkännet och identitet. Kärlek och förlåtelse.

12 Olika sätt att leva:

Åk 1: Seder och bruk i närmiljön.

Åk 2: Olikhet och tolerans. Att möta olikheter.

13 Grunderna för ett gemensamt liv:

Åk 1: Regler. Familjen.

Åk 2: Samvete och ärlighet.

14 Naturen och en hållbar framtid:

Åk 1: Allemansrätt, jag i naturen.

Åk 2: Växelverkan, världsarv och naturskydd.

K1 Förmåga att tänka och lära sig

K2 Kulturell och kommunikativ kompetens

K3 Vardagskompetens

K4 Multilitteracitet

K5 Digital kompetens

K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i livsåskådningskunskap i årskurs 1–2

Vid valet av arbetssätt är det med tanke på läroämnets mål viktigt att skapa en trygg och öppen psykisk och social lärmiljö, där eleven upplever att hen blir hörd och respekterad. Eleven ska uppmuntras till självstyrt lärande. Den fysiska lärmiljön utvecklas så att den tar hänsyn till olika sätt att arbeta och lära sig och går lätt att förändra. De gemensamma, lärarledda undersökande diskussionerna berikas med konkreta aktiviteter, sagor, berättelser, lekar, musik, bildkonst och drama. Digitaliseringen av barnens livsmiljö ska beaktas i arbetet.

Handledning, differentiering och stöd i livsåskådningskunskap i årskurs 1–2

Med tanke på läroämnets mål är det centralt att handledningen och stödet stärker elevens självförtroende och känsla av delaktighet. Läroämnet livsåskådningskunskap ska stödja elevens välbefinnande, utveckling och lärande genom att erbjuda möjligheter och begreppsliga redskap att undersöka, strukturera och skapa en egen livsåskådningsidentitet tillsammans med andra.Handledning och stöd behövs särskilt för att utveckla kommunikations- och tankeförmågan. Elevernas individuella behov av stöd ska beaktas vid valet av arbetssätt.

V ^ ^ S ^ .
V ^ S ^ .

Elevernas förkunskaper är helt avgörande för differentieringen. Det kan vara stora skillnader beroende på eleverna bakgrund.

Elever med olika typer av inlärningssvårigheter behöver eventuellt få anpassade uppgifter. Förkortade texter, bildhjälp och stödord.

Bedömning av elevens lärande i livsåskådningskunskap i årskurs 1–2

Bedömningen av lärande ska vara handledande och uppmuntrande. Mångsidig respons ges i samband med arbetet och gemensamma diskussioner. Bedömningen ska stödja och stärka elevernas delaktighet och självförtroende. Responsen ska utveckla elevernas samarbetsförmåga och uppmuntra dem att uttrycka sina tankar. Eleverna ska i undervisningen ges utrymme och uppmuntras att ifrågasätta och ställa frågor samt att motivera sina åsikter och lyssna på andras synpunkter. Mångsidiga arbetssätt ger eleverna möjligheter att visa och själva ge akt på sina framsteg och kunskaper.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i livsåskådningskunskap är följande

- framsteg i att känna igen och namnge fenomen som rör livsåskådning i sin närmiljö
- framsteg i förmågan att arbeta i grupp
- framsteg i förmågan att uttrycka tankar och att lyssna på andra.

13.4.8 MUSIK

Läroämnets uppdrag

Musikundervisningens uppdrag är att skapa förutsättningar för mångsidig musikalisk aktivitet och ett aktivt kulturellt deltagande. Undervisningen ska hjälpa eleverna att tolka musikens många betydelser i olika kulturer samt i individers och grupper verksamhet. Genom att bredda musikkunskaperna stärks elevernas positiva relation till musiken, vilket lägger grund för livslångt musicerande. Musikundervisningen ska utveckla en positiv och nyfiken inställning till musik och kulturell mångfald.

Funktionell musikundervisning främjar utvecklingen av elevernas musikaliska kunskaper och förståelse, totala växande och förmåga att samarbeta med andra. Dessa stärks genom att man i musikundervisningen beaktar elevernas musikintressen, andra läroämnen, ämnesövergripande teman, fester och evenemang i

skolan samt verksamhet utanför skolan. Genom att regelbundet erbjuda eleverna möjlighet att använda sin röst och musicera, komponera och skapa utvecklas deras tänkande och uppfattningsförmåga. I musikundervisningen studerar eleverna musik på ett mångsidigt sätt, vilket bidrar till att utveckla deras uttrycksförmåga.

I **årskurserna 1–2** kan eleverna i musikundervisningen tillsammans upptäcka och uppleva hur var och en är unik i musiken och hur musikalisk aktivitet i bästa fall skaparglädje och en känsla av samhörighet. Musikundervisningen ska stödja den kinestetiska och auditiva uppfattningsförmågan, en sund röst användning och utveckla en positiv relation till musik. Eleverna lär sig musikbegrepp och uttryckssätt när man sjunger, spelar, komponerar, rör sig och lyssnar till musik och diskuterar om det. Elevernas kreativa musikaliska tänkande samt estetiska och musikaliska förståelse främjas när de ges möjlighet att planera och genomföra olika ljudhelheter och använda sin fantasi och påhittighet på egen hand eller tillsammans med andra. Musikalisk verksamhet ska vara en naturlig del av de ämnesövergripande studierna i skolans vardag och fest.

Mål för undervisningen i musik i årskurs 1–2

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Delaktighet		
M1 handleda eleven att musicera i grupp och utveckla en positiv självbild	I1–I4	K2, K7
Att musicera och vara kreativ		
M2 handleda eleven att använda sin röst naturligt samt att sjunga och spela i grupp	I1-I4	K1, K2, K4
M3 uppmuntra eleven att uppleva och uppfatta ljudmiljöer, ljud, musik och musikbegrepp genom att röra sig och lyssna	I1-I4	K1, K4
M4 ge utrymme för elevernas egna musikaliska idéer och improvisationer samt handleda dem att planera och skapa mindre kompositioner eller andra helheter genom att använda ljud, rörelser, bilder, teknologi eller andra uttryckssätt	I1-I4	K5, K6
Kulturell förståelse och multilitteracitet		
M5 inspirera eleven att utforska det musikaliska kulturarvet genom att leka, sjunga och röra sig till musik samt att njuta av musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald	I1-14	K2, K4
M6 hjälpa eleven att förstå grundprinciperna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande	I1-4	K4
Välbefinnande och säkerhet i musik		
M7 handleda eleven i att agera ansvarsfullt i samband med musicerande	I1- I4	K7
Förmåga att lära sig musik		

M8 ge eleven erfarenhet av att ställa upp mål och förstå betydelsen av gemensam övning för att lära sig musik	I1-I4	K1

Centralt innehåll som anknyter till målen för musik i årskurs 1–2

Eleverna tillägnar sig musikaliska kunskaper och färdigheter genom att musicera, det vill säga sjunga, lyssna, röra sig till musik, improvisera och komponera samt genom tvärkonstnärligt arbete. Innehållet väljs så att eleverna mångsidigt får bekanta sig med olika musikkulturer och -stilar. Innehållet ska stödja målen och utnyttja både elevernas erfarenheter och de lokala möjligheterna.

I1 Musikalisk praxis: I samband med musicerande fästs uppmärksamhet vid att arbeta i grupp och skapa en positiv vi-anda. Det centrala innehållet är att uppmuntra eleverna att uttrycka sig och komma med idéer, öva sig att andas naturligt, använda sin röst och sjunga samt hantera de instrument och anordningar som finns på ett ändamålsenligt sätt.

I2 Musikens beståndsdelar: Det centrala i undervisningen är att eleverna lär sig uppfatta grundbegreppen tonläge, tonlängd, tonstyrka och klang. När elevernas kunskaper utvecklas behandlas också rytm, melodi, dynamik, klangfärg, harmoni och form.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället: Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen också behandla elevernas erfarenheter och iakttagelser såväl gällande musik som olika vardagliga ljudmiljöer. Man funderar också över musikens betydelse i den egna livsmiljön.

I4 Repertoar: I musikundervisningen används sånger, lekar, ramsor, rörelser och uppgifter där eleverna ska spela eller lyssna samt kreativa övningar som beträffande tema och musikaliska egenskaper lämpar sig för elevernas ålder och skolans verksamhetskultur. Repertoaren planeras också så att man beaktar elevernas egna kulturer och värnar om kulturarvet. Repertoaren ska vara mångsidig och omfatta olika slag av musik, också barnsånger och elevernas eventuella egna kompositioner och musikstycken.

V ^ ^ S ^ .
V ^ S ^ .

II Musikalisk praxis

Årskurs 1-2:

Uppmärksamhet fästs vid att förstå innebörden av att musicera i grupp och att förstå puls och rytm. Eleven får möjlighet att uppleva sångarglädje och att på ett naturligt sätt få uttrycka sig genom att sjunga, spela och röra sig till musik.

I2 Musikens beståndsdelar

Årskurs 1-2:

Eleverna ska tränas i att känna puls och rytm samt förstå skillnaden mellan högt och lågt tonläge, starkt och svagt och dur och moll. Eleverna bekantar sig med de vanligaste musiksymbolerna.

13 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället

Årskurs 1-2:

Musiken i elevernas egen vardag tas i beaktande i musikundervisningen. Möjlighet ska erbjudas eleverna att uppträda för varandra och inför publik.

14 Repertoar

Årskurs 1-2:

Kulturarvet värnas om genom att eleverna får bekanta sig med en bred repertoar, i vilken den traditionella sångskatten, högtidssånger och psalmer även ingår.

Kompetens 1 Förmåga att tänka och lära sig

Kompetens 2 Kulturell och kommunikativ kompetens

Kompetens 3 Vardagskompetens

Kompetens 4 Multilitteracitet

Kompetens 5 Digital kompetens

Kompetens 6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap

Kompetens 7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i musik i årskurs 1–2

Målet är att skapa pedagogiskt mångsidiga och flexibla studiehelheter i musik, som möjliggör olika arbetssätt, socialt samspel, gemensamt musicerande och andra gemensamma musikaktiviteter i musikundervisningen. Glädje i lärandet, en atmosfär som sporrar kreativt tänkande och positiva musikupplevelser inspirerar eleverna att utveckla sina musikaliska färdigheter. I undervisningssituationerna ska eleverna ges möjligheter att använda digitala verktyg i den musikaliska verksamheten. I undervisningen utnyttjar man de möjligheter som konst- och kulturinstitutioner och andra samarbetspartner erbjuder.

Handledning, differentiering och stöd i musik i årskurs 1–2

Musikundervisningen och arbetet ska planeras med hänsyn till elevernas olika behov, förutsättningar och intressen. Utgående från dem fattas beslut om bland annat arbetssätt, användningen av olika instrument och gruppindelning, så att också eleverna får sin röst hörd. Musikundervisningen ska ge möjlighet till gemensamt musicerande som främjar lärande och delaktighet och stärker elevens självkänsla, samarbets- och initiativförmåga.

Bedömning av elevens lärande i musik i årskurs 1–2

Bedömningen av elevernas lärande i musik ska handleda och sporra eleverna. Eleverna ska ges respons och möjligheter att utvärdera sin egen och gruppens aktivitet, så att responsen uppmuntrar dem att försöka och

att träna sina färdigheter. I bedömningen ska särskild vikt fästas vid hur den musikaliska samarbetsförmågan och färdigheterna i musicerande utvecklats. Elevernas lärande ska bedömas med mångsidiga metoder.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i musik är följande:

- framsteg i musikalisk samarbetsförmåga, i synnerhet att musicera i grupp
- framsteg i förmågan att uppfatta grundläggande musikaliska begrepp i musikalisk aktivitet.

13.4.9 BILDKONST

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i bildkonst har som uppdrag att handleda eleverna att genom konsten utforska och uttrycka en kulturellt mångskiftande verklighet. Genom att producera och tolka bilder formas elevernas identitet samtidigt som den kulturella kompetensen och gemenskapen stärks. Undervisningen ska bygga på elevernas egna erfarenheter, fantasi och lust att experimentera. Undervisningen i bildkonst ska utveckla förmågan att förstå konst, omgivningen och annan visuell kultur. Eleverna ska erbjudas olika sätt att bedöma verkligheten och att påverka den. Genom att förstärka kännedomen om kulturarvet stödjer man att traditionerna förmedlas och förnyas. Undervisningen ska stödja eleverna att utveckla kritiskt tänkande och uppmuntra eleverna att påverka den egna livsmiljön och samhället. Undervisningen i bildkonst ska ge eleverna en grund för aktiv medverkan lokalt och globalt.

Det arbetssätt som är karakteristiskt för konsten främjar erfarenhetsbaserat, multisensoriskt och konkret lärande. Eleverna granskar bildkonst och annan visuell kultur ur ett historiskt och kulturellt perspektiv. Undervisningen ska ta upp olika uppfattningar om konstens uppgifter. Eleverna handleds att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt. Undervisningen ska sporra eleven att utveckla multilitteracitet både med hjälp av visuella metoder och andra undersöknings- och framställningssätt. Eleverna ska erbjudas möjligheter att arbeta med mångvetenskapliga lärområden i samarbete med den övriga undervisningen och med aktörer utanför skolan. I undervisningen bekantar man sig med museer och andra kulturobjekt och undersöker möjligheterna att utöva bildkonst som hobby.

I **årskurserna 1-2** skapas grunden för elevernas personliga förhållande till bildkonst och annan visuell kultur. Samtidig användning av olika sinnen och hela kroppen stödjer utvecklingen av uttrycksförmågan och de estetiska färdigheterna. Eleverna ska handledas att använda sin fantasi, begrepp inom bildkonsten och att uttrycka sig visuellt på olika sätt. Konkreta, lekfulla arbetssätt används i undervisningen. Eleverna uppmuntras till långsiktigt konstnärligt lärande. Förmågan att skapa och tolka bilder tränas också med hjälp av digitala verktyg och webbmiljöer. Eleverna uppmuntras att samarbeta, att dela med sig av sina upplevelser och att ta emot och ge respons på sitt visuella arbete.

Mål för undervisningen i bildkonst i årskurs 1–2

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att iakttä och tänka visuellt		

M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att skapa bilder	I1, I2, I3	K1, K3, K4, K5
M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar	I1, I2, I3	K2, K4, K5, K6
M3 uppmuntra eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar genom olika sätt att skapa bilder	I1, I2, I3	K2, K3, K4, K5
Att skapa bilder		
M4 uppmuntra eleven att pröva olika material och tekniker samt träna olika visuella uttryckssätt	I1, I2, I3	K2, K3, K5, K6
M5 uppmuntra eleven till långsiktigt bildskapande arbete, både självständigt och tillsammans med andra	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K5
M6 uppmuntra eleven att iaktta hur man kan påverka visuellt genom att studera sina egna och andras bilder	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7
Att tolka visuell kultur		
M7 handleda eleven att använda begrepp inom bildkonsten och att undersöka olika typer av bilder	I1, I2, I3	K1, K4, K5, K6
M8 uppmuntra eleven att känna igen olika konstföremål och annan visuell kultur i näromgivningen	I1, I2, I3	K2, K3, K6, K7
M9 uppmuntra eleven att göra bilder utgående från att granska sin egen omgivning, olika tider och olika kulturer	I1, I2, I3	K1, K2, K5, K6
Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden		
M10 handleda eleven att känna igen olika värden i konsten, i sin omgivning och i den övriga visuella kulturen	I1, I2, I3	K2, K3, K6, K7
M11 stödja eleven att beakta det kulturella mångfaldet och hållbar utveckling i sitt bildskapande	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för bildkonst i årskurs 1–2

Genom att studera egna bildkulturer, omgivningens bildkultur och konstens värld närmar man sig målsättningen för undervisningen i bildkonst. Områdena i bildkonst kompletterar delvis varandra och i undervisningen granskar man också hur de är förenade med varandra. Utgångspunkter för valet av innehåll är verk, produkter och fenomen inom konst och annan visuell kultur som är relevant för eleverna. Innehållet ska skapa samband mellan bildkulturer som är både bekanta och nya för eleverna. Eleverna uppmuntras att ta del i valet av innehåll i undervisningen, bildsamlingar som används, arbetsmetoder och redskap. Vid valet av innehåll beaktas lokala möjligheter.

I1 Egna bildkulturer: Innehållet väljs utgående från elevernas egna bilder och bildkulturer. Eleverna uppmuntras att bekanta sig med varandras bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt i det egna bildarbetet. I undervisningen behandlas de egna bildkulturernas betydelse i elevernas vardag, närmiljö och samverkan.

I2 Bildkulturer i omgivningen: Innehållet omfattar olika omgivningar, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och ur medier. Omgivningens bildkulturer

används som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen koncentrerar man sig på elevernas närmiljö och dess medier.

I3 Konstens världar: Innehållet omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna bekantar sig med bildkonstens värld genom att titta på olika verk, teman och fenomen. Man använder sig av konstverk som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen behandlar man det kulturella mångfald som konstverken och upplevelsen av dem ger.

V ^ ^ S ^ .
V ^ S ^ .

Genom att studera egna bildkulturer, omgivningens bildkultur och konstens värld närmar man sig målsättningen för undervisningen i bildkonst. Områdena i bildkonst kompletterar delvis varandra och i undervisningen granskar man också hur de är förenade med varandra. Utgångspunkter för valet av innehåll är verk, produkter och fenomen inom konst och annan visuell kultur som är relevant för eleverna. Innehållet ska skapa samband mellan bildkulturer som är både bekanta och nya för eleverna. Eleverna uppmuntras att ta del i valet av innehåll i undervisningen, bildsamlingar som används, arbetsmetoder och redskap. Vid valet av innehåll beaktas lokala möjligheter.

II Egna bildkulturer: Innehållet väljs utgående från elevernas egna bilder och bildkulturer. Eleverna uppmuntras att bekanta sig med varandras bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt i det egna bildarbetet. I undervisningen behandlas de egna bildkulturernas betydelse i elevernas vardag, närmiljö och samverkan.

I2 Bildkulturer i omgivningen: Innehållet omfattar olika omgivningar, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och ur medier. Omgivningens bildkulturer används som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen koncentrerar man sig på elevernas närmiljö och dess medier.

I3 Konstens världar: Innehållet omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna bekantar sig med bildkonstens värld genom att titta på olika verk, teman och fenomen. Man använder sig av konstverk som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen behandlar man det kulturella mångfald som konstverken och upplevelsen av dem ger.

Tekniker och förslag till stoff presenteras i bilagan

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i bildkonst i årskurs 1–2

Målet är att erbjuda lärmiljöer och arbetssätt som ger eleverna möjlighet att mångsidigt använda material, tekniker och uttryckssätt och tillämpa dem kreativt. Undervisningssituationerna ska präglas av en atmosfär som uppmuntrar eleverna att aktivt experimentera och öva. Genom pedagogiska lösningar stöds multisensoriska upplevelser, långsiktigt arbete samt ett undersökande och målinriktat konstnärligt lärande. Undervisningen ska ta hänsyn till elevernas individuella behov och eleverna ska ges möjlighet att arbeta på ett ändamålsenligt sätt självständigt och i grupp. Målet är att skapa en verksamhetskultur som främjar lärande och socialt samspel både i skolan och i miljöer utanför skolan. I årskurs 1–2 ska eleverna uppmuntras

att experimentera på ett lekfullt sätt, att använda digitala verktyg och att arbeta tvärkonstnärligt. Undervisningen genomförs både i skolan och i olika byggda miljöer, i naturen och i webbmiljöer.

Handledning, differentiering och stöd i bildkonst i årskurs 1–2

Handledning, differentiering och stöd ska ordnas med hänsyn till elevernas sociala, psykiska och motoriska förutsättningar och färdigheter. Lärande i konst kännetecknas av att eleven lär sig både individuellt och tillsammans med andra, vilket stödjer elevens identitetsutveckling, delaktighet och välbefinnande. Elevens individuella behov av handledning ska beaktas i undervisningen. Undervisningen differentieras vid behov genom till exempel val av uttryckssätt, arbetssätt och lärmiljöer. I undervisningssituationerna ska eleverna få utnyttja sina styrkor samt tillämpa olika arbets- och tillvägagångssätt. Lärandet i konst ska utvecklas i en trygg atmosfär, där mångfald accepteras och där eleverna uppmuntras att uttrycka sig och får individuell handledning och stöd. Alternativa pedagogiska metoder kan behövas i synnerhet för att utveckla de motoriska färdigheterna och förmågan att uttrycka iakttagelser och känslor visuellt. Handledning, differentiering och stöd kan ordnas till exempel med hjälp av lekar, spel och multisensoriska upplevelser.

Bedömning av elevens lärande i bildkonst i årskurs 1–2

Bedömningen av lärandet i bildkonst ska vara uppmuntrande och handledande och beakta elevernas individuella framsteg. Bedömningen ska stödja eleven att utveckla sin förmåga att skapa och tolka bilder, kunskapen om konst och övrig visuell kultur, långsiktiga arbetssätt och färdigheter i självbedömning. Responsen ska vara mångsidig och uppmuntra eleverna att uttrycka sina tankar och att värdesätta andras synpunkter. Bedömningen av lärandet ska omfatta alla dimensioner av det konstnärliga lärandet som definieras i målen för undervisningen.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i bildkonst är följande

- framsteg i förmågan att ställa upp mål för sitt arbete
- framsteg i att pröva olika material och öva olika tekniker
- framsteg i att använda uttryckssätt inom bildkonsten och diskutera om dem
- framsteg i förmågan att diskutera sina egna och andras bilder.

13.4.10 SLÖJD

Läroämnets uppdrag

Läroämnet slöjd har som uppdrag att lära eleverna att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Slöjd är ett läroämne där eleverna med hjälp av många olika slags material får uttrycka sig genom att skapa för hand, genom att formge och genom att använda teknologi. Hit hör att självständigt eller gemensamt planera och framställa en produkt eller ett alster och att utvärdera den egna eller gemensamma slöjdprocessen. Att slöjda innebär undersökande, kreativt och experimentellt arbete, där man fördomsfritt väljer olika visuella, materiella och tekniska lösningar och framställningsmetoder. I slöjden lär sig eleverna att förstå, utvärdera och utveckla olika slags tekniska tillämpningar och att använda de inlärdas kunskaperna och färdigheterna i vardagen. Slöjden ska utveckla elevernas rumsuppfattning, taktila känsla och förmåga att skapa med

händerna, vilket främjar de motoriska färdigheterna, kreativiteten och förmågan att planera. Undervisningen ska stärka elevens förutsättningar att arbeta mångsidigt. Slöjdens betydelse ligger i den långsiktiga och innovativa arbetsprocessen samt i upplevelser som ger tillfredsställelse och stärker självkänslan.

I undervisningen betonas elevernas olika intressen och gruppsamverkan. I slöjd är utgångspunkten att studera olika övergripande teman på ett heltäckande och naturligt sätt över läroämnegränserna. Kunskap om den omgivande materiella världen bidrar till att lägga grund för en hållbar livsstil och utveckling. Det här omfattar elevens livsmiljö, det lokala kulturarvet, olika gruppers kulturarv samt skolans kulturella mångfald. Undervisningen i slöjd ska fostra etiska, medvetna och delaktiga samt kunniga och företagsamma medborgare, som värdesätter sina slöjdfärdigheter, kan uttrycka sig genom slöjd och har vilja att värna om och utveckla slöjdkulturen.

Läroämnets uppdrag i årskurserna 1–2 för undervisningen i slöjd är att göra det möjligt för eleverna att uttrycka sig genom slöjd och att utveckla sådana kunskaper, färdigheter och erfarenheter som behövs för att planera och skapa. Eleverna uppmuntras att planera och framställa slöjdprodukter med olika material. Slöjd utvecklar koncentrationsförmågan och förmågan att ta initiativ. Den uppmuntrar eleverna att värdesätta och utvärdera sitt eget och andras arbete. Slöjdens fostrande roll är att hjälpa eleverna att förstå kulturell mångfald och jämlikhet.

Mål för undervisningen i slöjd i årskurs 1–2

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M1 väcka elevens intresse och inspiration för att arbeta med händerna samt elevens nyfikenhet för kreativt och experimentellt slöjdarbete	I1-I4	K1, K2
M2 handleda eleven att genomföra en hel slöjdprocess, presentera sina idéer visuellt och berätta om slöjdarbetet och den färdiga produkten	I1-I3	K1, K4, K5
M3 handleda eleven att planera och framställa slöjdprodukter eller -alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar	I1-I5	K1, K7
M4 introducera olika material för eleven och handleda eleven att bearbeta materialen samt arbeta på ett ansvarsfullt och säkert sätt	I2-I4	K4, K6
M5 stödja eleven att utveckla sin självkänsla genom att ge eleven möjlighet att känna att hen lyckas, förstår och hittar på lösningar i slöjden	I1-I6	K1, K3

Centralt innehåll som anknyter till målen för slöjd i årskurs 1–2

Innehållet väljs så att eleven genomför en slöjdprocess i sin helhet och får kunskap om olika material och arbetssätt. Arbetet är fenomenbaserat och ämnesöverskridande.

I1 Att hitta en idé: Eleverna planerar en slöjdprodukt utgående från sina egna känslor, historier och fantasivärldar, den byggda miljön och naturen och tar hjälp av olika visuella och materiella metoder. Eleverna

övar att ge sina arbeten form, färg och yta. Eleverna undersöker rörelse och balans. Eleverna diskuterar förvaring och skydd.

I2 Att pröva: Eleverna erbjuds möjligheter att utforska olika materiella och tekniska miljöer. Eleverna får pröva på olika material, t.ex. trä, metall, plast, fiber, garn och tyg. Utgående från experimenten planerar och bearbetar eleverna vidare sina produkter eller alster.

I3 Att planera: Eleverna gör upp en plan för hela slöjdprocessen. Eleverna övar sig att beskriva processen och produkten.

I4 Att tillverka: Eleverna tillverkar slöjdprodukter eller alster utgående från egna eller gemensamma planer. Eleverna använder olika slöjdremskap och apparater för att klippa, fästa, sätta ihop, forma och bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt.

I5 Att dokumentera: Digitala verktyg introduceras som en del i idéarbetet, planeringen och dokumentationen.

I6 Att bedöma: Under slöjdprocessens gång ges eleverna möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning. Eleverna får lära sig att ge respons till andra.

V ^ ^ S ^ .
V ^ S ^ .

Tekniker och stoff presenteras i bilagan

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i slöjd i årskurs 1–2

Lärmiljön stödjer slöjdens konkreta och praktiska karaktär och elevernas samspel med läraren, de andra eleverna samt med externa parter. Ändamålsenliga och trygga utrymmen, arbetsredskap och material bidrar till att uppnå målen. Eleverna ska inspireras att iaktta och använda sina iakttagelser som en del av slöjdfärdigheterna och för att påverka sin omgivning. Med hjälp av olika arbetssätt uppmuntras eleverna att delta, vara aktiva och ta självständigt ansvar. Fantasi, historier, drama, lek, spel, naturen och den byggda miljön används som stöd för planeringen och arbetet. I undervisningen används arbetssätt som är typiska för tekniskt arbete och textilarbete.

Handledning, differentiering och stöd i slöjd i årskurs 1–2

Med tanke på målen för läroämnet är det viktigt att man stödjer elevernas individuella lärande samt planeringen och det gemensamma arbetet i slöjdundervisningen genom att erbjuda olika pedagogiska arbetssätt och kommunikationssituationer. Undervisningen ska ta hänsyn till elevernas olika förutsättningar och behoven differentieras utgående från dem, till exempel genom valet av material, arbetssätt och pedagogiska uppgifter. Det är viktigt att reservera tillräckligt med tid, utrymme och handledning för att eleverna ska lära sig att slöjda funktionellt.

- Olika verktyg och hjälpmedel för de som har fysiska svårigheter.
- Skolgångsbiträden
- Val av projekt inom ett och samma tema

Bedömning av elevens lärande i slöjd i årskurs 1–2

Vid bedömningen av lärandet ska man fästa uppmärksamhet vid att ge positiv respons och uppmuntra eleven både under arbetets gång och i slutet av processen. Genom mångsidig bedömning och respons garanterar man att eleverna utvecklar mångsidiga kunskaper och färdigheter i slöjd. Eleverna ska erbjudas olika sätt att visa sina framsteg och uppmuntras att upprätthålla sina styrkor och träna de färdigheter som behöver utvecklas. Gruppens arbete och arbetsresultat kan presenteras och utvärderas tillsammans för att eleverna ska lära sig att uppträda och att uppskatta andras arbete.

Bedömningen ska omfatta hela slöjdprocessen. Dokumenteringen av de olika faserna i slöjdprocessen ska beskriva hur elevernas färdigheter utvecklats och ange nivån på deras kunskaper. Dokumentationen ska fungera som ett stöd för bedömningen. Eleverna ska vägledas att utvärdera sitt lärande och ges möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i slöjd är följande

- framsteg i sättet att arbeta
- framsteg i förmågan att planera, tillverka och utvärdera
- framsteg i förmågan att arbeta målinriktat
- framsteg i förmågan att hitta på kreativa lösningar.

13.4.11 GYMNASTIK

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i gymnastikundervisningen är att påverka elevernas välbefinnande genom att stödja den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan och en positiv inställning till den egna kroppen. Det är viktigt att de enskilda lektionerna i gymnastik ger eleverna positiva upplevelser och stödjer en aktiv livsstil. I gymnastiken betonas kroppsuppfattning, fysisk aktivitet och samarbete. Gymnastiken ska bidra till att främja jämlikhet, jämställdhet och gemenskap samt stödja kulturell mångfald. Undervisningen ska vara trygg och utgå från de möjligheter som olika årstider och de lokala förhållandena erbjuder. Skolans lokaler, idrottsplatser i närmiljön och naturen ska utnyttjas mångsidigt i undervisningen. Eleverna ska handledas att främja ett tryggt och etiskt hållbart arbetssätt och inlärningsklimat.

I gymnastiken får eleverna lära sig att röra på sig och samtidigt utvecklas de genom att röra på sig. Att lära sig att röra på sig innebär fysisk aktivitet enligt elevernas ålder och utvecklingsnivå, träning av motoriska basfärdigheter och fysiska egenskaper. Eleverna ska få kunskaper och färdigheter för olika slags

gymnastiksituationer. Att utvecklas genom att röra på sig innebär att man lär sig att respektera andra, att vara ansvarsfull, att utveckla sig själv långsiktigt, att identifiera och reglera känslor samt att utveckla en positiv självbild. Gymnastiken ska ge eleverna möjlighet att känna glädje, uttrycka sig med kroppen, delta, vara social, koppla av, tävla och kämpa på ett lekfullt sätt och att hjälpa andra. Eleverna ska också få beredskap att främja sin hälsa.

"Vi leker och rör på oss tillsammans."

I årskurserna 1–2 ligger tyngdpunkten i undervisningen på att tillägna sig sensomotoriska färdigheter och grundläggande motoriska färdigheter, att göra saker tillsammans och att utveckla sociala färdigheter och stärka de positiva upplevelserna av gymnastik. Undervisningen ska hjälpa eleverna att möta emotionellt varierande situationer. Elevernas fantasi och idéer ska utnyttjas i undervisningen.

Mål för undervisningen i gymnastik i årskurs 1–2

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Fysisk funktionsförmåga		
M1 uppmuntra eleven att röra på sig och att självständigt och tillsammans med andra pröva nya, olika gymnastikuppgifter samt våga uttrycka sig själv genom gymnastiken	I1	K1, K3
M2 hjälpa eleven att utveckla sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. att iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	I1	K1, K3, K4
M3 stärka de grundläggande motoriska färdigheterna (balans- och rörelseförmåga, förmåga att hantera redskap), så att eleven lär sig att anpassa dem i olika lärmiljöer, i olika situationer och under olika årstider	I1	K3
M4 lära eleven att röra sig tryggt i olika miljöer, med olika redskap och på olika ställningar	I1	K3
M5 vänja eleven vid att röra sig i vatten och träna grundläggande simkunnighet	I1	K3
M6 vägleda eleven att bete sig säkert och sakligt under gymnastiklektionerna	I1	K3, K6, K7
Social funktionsförmåga		
M7 vägleda eleven att reglera sina handlingar och känslouttryck i sociala situationer i gymnastiken	I2	K2, K3, K6, K7
M8 stödja samarbetsfärdigheterna, t.ex. att följa gemensamt överenskomna regler genom att vägleda eleven att ta ansvar för att gemensamma spel och lekar lyckas	I2	K2, K6, K7
Psykisk funktionsförmåga		

M9 stödja eleven att stärka sin positiva självbild och sin förmåga att arbeta självständigt och att uttrycka sig på olika sätt	I3	K1, K2, K3
M10 se till att eleven får positiva upplevelser av gymnastik och uppmuntra eleven att testa gränserna för sin förmåga	I3	K1, K2

Centralt innehåll som anknyter till målen för gymnastik i årskurs 1–2

I1 Fysisk funktionsförmåga: Undervisningen i gymnastik innehåller mycket fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs lekar, uppgifter och idrottsformer där eleverna får träna sin balans- och rörelseförmåga (t.ex. att klättra, springa och hoppa) och sin förmåga att hantera redskap (t.ex. utföra uppgifter med olika redskap och spela boll) och i olika lärmiljöer (t.ex. i en sal, i naturen, på snö och is). Kroppskontrollen främjas genom olika uppgifter (t.ex. gymnastik- och musiklekar), där eleverna övar sig att uppfatta sin kropp, att uttrycka sig och att röra sig i takt till en rytm.

Eleverna får genom mångsidiga och trygga uppgifter lära sig att röra sig inomhus och utomhus under olika årstider och i olika lärmiljöer. Vattenvaneövningar och simning ingår i gymnastikundervisningen.

I2 Social funktionsförmåga: Gymnastikundervisningen omfattar enkla motionslekar med regler, uppgifter och spel där eleverna samarbetar och får erfarenhet av att hjälpa varandra.

I3 Psykisk funktionsförmåga: I undervisningen väljs roliga och uppfriskande lekar och uppgifter där eleverna får uppleva att de lyckas samt med stöd av läraren möta emotionellt varierande situationer, t.ex. situationer som uppstår under lek, tävlingar eller spel.

V A S A .
V A S A .

II Fysisk funktionsförmåga

Åk 1-2:

Genom att välja mångsidigt stoff och varierande uppgifter skall läraren erbjuda aktiviteter som tränar uthållighet, styrka, snabbhet, koordination och rörlighet hos eleverna. En positiv undervisnings- och inlärningsatmosfär bidrar till utvecklingen av positiva idrottsfärdigheter samt trivseln under gymnastiklektionerna.

Kroppsuppfattning förutsätter att man uppfattar, kan benämna och med viljans hjälp röra hela kroppen, olika delar av kroppen och olika sidor av kroppen (framsida-mage, baksida-rygg, höger/vänster sida).

Kroppsuppfattningen utvecklas i övningar, där eleverna får olika slag av känselupplevelser i olika delar av kroppen. Det är viktigt att målmedvetet träna korskoordination.

Exempel på övningar och aktiviteter som utvecklar de sensomotoriska färdigheterna och kroppsuppfattningen hos eleven är:

att skriva/forma olika mönster, bokstäver och siffror med hjälp av den egna kroppen, turvis spänna kroppen och slappna av i olika övningar, röra sig på olika sätt med växlande snabbhet, olika övningar och lekar som går ut på att röra sig sicksack och väja, att simma

Eleverna ska allra först lära sig grovmotoriska färdigheter, dvs. stora rörelser som förutsätter användning av de stora musklerna. Eleverna måste kunna gå, springa, hoppa, kasta, fånga, sparka och slå för att kunna delta i gemensamma spel och lekar.

Rörelser som tränar balansförmågan är att böja sig, sträcka sig, rotera, vända sig och gunga. Balans behövs också för att starta från en plats, stanna, landa och finta.

Rörelsefärdighet är till exempel att kunna rulla, åla sig, krypa på alla fyra, klättra, gå, springa, hoppa, galoppa och simma. Rörelsefärdigheten kan tränas upp genom att röra sig på olika underlag (i salen, på hård/mjuk sand, på gräs, på is, i snö, i skogsterräng) på plan mark, i uppförsbacke och nedförsbacke.

Inom gymnastikundervisningen övar eleven att hantera olika slag av idrottsredskap. Genom att tillämpa de grundläggande färdigheterna i olika miljöer omvandlas de till grenspecifika färdigheter, dvs. förmågan att röra sig ändamålsenligt i olika lärmiljöer under olika årtider.

Genom lek uppmuntra eleverna att röra sig i vatten: att flyta, att glida, att hämta upp föremål från botten, och öva elementär simkunnighet.

Eleven rör sig tryggt i olika lärmiljöer, observerar omgivningen och reagerar på ett ändamålsenligt sätt

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Vardagskompetens (K3)

Multilitteracitet (K4)

Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

I2 Social funktionsförmåga:

Spel, lekar och tävlingar är utmärkta sätt att lära eleverna att kontrollera negativa känslor. På det viset lär sig eleverna småningom att tåla små motgångar. När de ytterligare lär sig att planera och fatta beslut, kan de föra uppbyggande diskussioner och samarbeta med varandra. Genom vägledning och god kommunikation förutsätter självreglering, såsom förmåga att uppfatta och förstå sina egna känslor och kunna reglera sina

känslouttryck. Under gymnastiklektionerna händer det förr eller senare att det egna laget förlorar eller att någon elev är bättre än någon annan.

Aktiviteter och spel genomförs enligt principen "Fair Play" I gymnastiksituationer ska eleverna handledas att reflektera och handla etiskt och moraliskt enligt sin ålder. Eleverna ges positiv respons när de handlar rätt i lek- och spelsituationer.

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Vardagskompetens (K3)

Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

I3 Psykisk funktionsförmåga:

På gymnastiklektionerna ska eleverna känna att de värdesätts sådana som de är, enligt förmåga och personlighet. Elevernas självbild stärks genom att de tillåts välja och fatta beslut i frågor som rör dem och uppmuntras att ta egna initiativ.

All respons och kommunikation ska präglas av hänsyn och respekt för varandra. I gymnastiken ska responsen gälla framsteg i lärandet eller arbetet – inte personen, temperament eller andra personliga egenskaper. Skapa en trygg och glädjefylld atmosfär i gruppen, där alla har möjlighet att utföra övningar enligt sina förutsättningar och känna att dom lyckas. Uppmuntra eleven att våga anta nya utmaningar.

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Vardagskompetens (K3)

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i gymnastik i årskurs 1–2

Gymnastikens uppdrag och mål genomförs genom trygg och mångsidig undervisning i olika lärmiljöer inomhus och utomhus med betoning på elevernas delaktighet. I undervisningen beaktas på ett ändamålsenligt sätt årtiderna, de lokala förhållandena samt de möjligheter som skolan och omgivningen erbjuder. I undervisningen betonas arbetssätt som främjar fysisk aktivitet och gemenskap och ger möjlighet till uppmuntrande växelverkan och att hjälpa andra samt att verksamheten är trygg både psykiskt och fysiskt. Det är viktigt att främja säkert trafikbeteende när man förflyttar sig till idrottsplatser utanför skolan.

Handledning, differentiering och stöd i gymnastik i årskurs 1–2

En uppmuntrande och accepterande atmosfär är en förutsättning för att målen för gymnastikundervisningen ska nås. Undervisningen ska ge alla elever möjlighet att lyckas och att delta samt stödja en tillräcklig funktionsförmåga med tanke på välbefinnandet. Det är viktigt att beakta elevernas individualitet, att arbetsklimatet är tryggt och att undervisningsarrangemangen och kommunikationen i undervisningen är tydliga. Upplevelsen av att kunna och den sociala samhörigheten stöds genom elevorienterade och engagerande arbetssätt, lämpliga uppgifter och uppmuntrande respons. I årskurs 1–2 är det viktigt att upptäcka sådana motoriska svårigheter som kan ha samband med andra inlärningssvårigheter.

V ^ ^ S ^ .
V ^ S ^ .

Vid differentiering är det viktigt att beakta att elevernas motiv till fysisk aktivitet varierar. Det är viktigt att beakta elevernas önskemål och behov när läraren planerar innehållet i gymnastiken. Användningen av elevcentrerade arbetssätt i gymnastikundervisningen ökar elevernas möjligheter att påverka sitt eget lärande och främjar samtidigt alla elevers fysiska aktivitet under gymnastiklektionerna. Eleverna ska ges valmöjligheter under gymnastiklektionerna, dock så att valsituationerna inte leder till social jämförelse eller diskriminering.

Undervisningen kan differentieras genom att variera studiernas omfattning och djup samt arbetstakten. Läraren kan också möta elevernas olika behov genom olika undervisningsinnehåll, redskap, lärmiljöer, undervisningsmetoder (arbetssätt), kommunikationssätt, gruppindelning eller tid som avsätts för övningar. Det är viktigt att vid behov kunna differentiera för alla elever! Alla elever har nytta av individuell respons.

Bedömning av elevens lärande i gymnastik i årskurs 1–2

Bedömningen av lärandet ska stödja eleverna att röra på sig med hjälp av gymnastik. Syftet är med andra ord att stödja utvecklingen av den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan. Bedömningen ska grunda sig på mångsidig information om elevernas lärande, arbetssätt och framsteg.

I bedömningen ska man sträva efter att fästa vikt vid elevernas individuella styrkor och utvecklingsbehov och stödja dem. Elevens hälsotillstånd och specialbehov ska beaktas i gymnastikundervisningen och bedömningen. Bedömningen görs utgående från observation av elevernas aktivitet och arbete och genom att eleverna handleds i självbedömning.

Centrala föremål för bedömningen och responsen med tanke på lärprocessen i gymnastik är följande

- framsteg i förmågan att finna lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer
- framsteg i de grundläggande motoriska färdigheterna och träningen av dem
- framsteg i förmågan att agera tryggt och aktivt i överenskomna uppgifter
- framsteg i förmågan att arbeta självständigt och tillsammans med andra.

13.4.12 ELEVHANDLEDNING

Läroämnets uppdrag

Elevhandledningen har en central betydelse ur såväl elevernas och skolans som ur samhällets perspektiv.Handledningsverksamheten ska bilda en sammanhängande helhet som fortgår under hela den grundläggande utbildningen och vidare under studierna efter den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska främja att eleverna lyckas i skolarbetet, att studierna löper smidigt och att eleverna uppnår goda studieresultat.

Elevhandledningens uppdrag är att främja elevernas fostran och utveckling så att de kan vidareutveckla sina studievanor och sina sociala färdigheter och tillägna sig kunskaper och färdigheter som behövs i livet. Elevhandledningen ska stödja eleverna att fatta beslut och att göra val gällande vardagslivet, studierna, fortsatta studier och framtiden utgående från sina egna förutsättningar, sina värderingar, sitt utgångsläge och sina intressen. Med hjälp av elevhandledningen lär sig eleverna att bli medvetna om sina möjligheter att påverka planeringen och besluten i sitt eget liv. Eleverna ska uppmuntras att fundera över och ifrågasätta sina förhandsuppfattningar om utbildning och yrken och att göra sina val utan könsbundna rollmodeller. Elevhandledningen ska genomföras i samarbete med vårdnadshavarna.

Strukturen, verksamhetssätten, arbets- och ansvarsfördelningen inom elevhandledningen samt de yrkesövergripande nätverk som behövs för att uppnå målen för elevhandledningen ska beskrivas i skolans handledningsplan. I planen ska även samarbetet mellan hem och skola gällande handledning beskrivas, liksom skolans samarbete med arbetslivet och arrangemang i anslutning till praktisk arbetslivsorientering. Det är viktigt att systematiskt utvärdera hur målen i handledningsplanen nås. För att elevernas studier ska fortlöpa smidigt vid etappmålen inom den grundläggande utbildningen och vid övergången till fortsatta studier är det viktigt med samarbete mellan lärarna och studiehandledarna och att man vid behov samarbetar med andra yrkeskategorier. Lärarna ska i sitt arbete använda aktuell information om fortsatta studier, arbetsliv och arbetsuppgifter samt förändringar i dessa.

Elevhandledningen fungerar som en länk mellan skolan, samhället och arbetslivet. Elevhandledningen ska främja rättvisa, likvärdighet, jämlikhet och delaktighet samt förebygga marginalisering från utbildning och arbetsliv. De kunskaper och färdigheter som utvecklas inom elevhandledningen bidrar för sin del till att trygga tillgången på kompetent arbetskraft och till att efterfrågan och utbud på kunskaper sammanfaller i det framtida arbetslivet.

I årskurserna 1–2 genomförs elevhandledningen som en integrerad del av den övriga undervisningen och skolans verksamhet. Klassläraren ansvarar tillsammans med de övriga lärarna för elevhandledningen. Handledningen ska främja utvecklingen av elevernas studievanor och -färdigheter samt stödja eleverna att gradvis börja ta ansvar för skolarbetet, sina egna uppgifter och sin egendom. Eleverna ska få handledning i att ställa upp individuella mål samt uppmuntrade och vägledande respons på hur målen nås på ett sådant sätt att förmågan att lära sig stärks. Med tanke på målen för elevhandledningen är det viktigt att välja sådana arbetssätt och ge respons på ett sådant sätt att eleverna kan bilda sig en positiv uppfattning om sig själva som elever och som medlemmar i gruppen. Eleverna ska handledas till att utveckla sina sociala färdigheter och sin förmåga att arbeta i grupp. De uppmuntras även till aktiv delaktighet i sin närmiljö.

Med hjälp av elevhandledningen läggs grunden för samarbetet mellan hem och skola i ett tidigt skede av den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska stödja eleverna och vårdnadshavarna att göra de första valen gällande utbildning och hjälpa dem att förstå valens betydelse för framtida studier. Eleverna bekantar sig med olika yrken och med arbetslivet utgående från de yrken som finns representerade i skolan och i deras närmaste omgivning.

I årskurserna 1–2 genomförs elevhandledningen som en integrerad del av den övriga undervisningen och skolans verksamhet. Klassläraren ansvarar tillsammans med de övriga lärarna för elevhandledningen. Handledningen ska främja utvecklingen av elevernas studievanor och -färdigheter samt stödja eleverna att gradvis börja ta ansvar för skolarbetet, sina egna uppgifter och sin egendom. Eleverna ska få handledning i att ställa upp individuella mål samt uppmuntrande och vägledande respons på hur målen nåtts på ett sådant sätt att förmågan att lära sig stärks. Med tanke på målen för elevhandledningen är det viktigt att välja sådana arbetssätt och ge respons på ett sådant sätt att eleverna kan bilda sig en positiv uppfattning om sig själva som elever och som medlemmar i gruppen. Eleverna ska handledas till att utveckla sina sociala färdigheter och sin förmåga att arbeta i grupp. De uppmuntras även till aktiv delaktighet i sin närmiljö. Med hjälp av elevhandledningen läggs grunden för samarbetet mellan hem och skola i ett tidigt skede av den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska stödja eleverna och vårdnadshavarna att göra de första valen gällande utbildning och hjälpa dem att förstå valens betydelse för framtida studier. Eleverna bekantar sig med olika yrken och med arbetslivet utgående från de yrken som finns representerade i skolan och i deras närmaste omgivning.